

Haber Medyası ve Mülteciler: Suriyeli Mültecilerin Türk Yazılı Basınındaki Temsili

News Media and Refugees: Representation of Syrian Refugees in Turkish Press

Göksel GÖKER, Yrd. Doç. Dr., Fırat Üniversitesi, İletişim Fakültesi, E-posta:gokselgoker@gmail.com
Savaş KESKİN, Yüksek Lisans Öğrencisi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, E-posta:skeskin3323@gmail.com

Anahtar Kelimeler:

Suriyeli Mülteci,
Haber Medyası,
Temsil, İçerik
Analizi, Eleştirel
Söylem Analizi.

Öz

Haber medyası, toplumsal gerçekliği ideolojik durum tanımı, söylem ve temsil yoluyla yeniden üretmektedir. Habere konu olan içerik, egemen bakış açısına göre konumlandırılmakta ve çerçevelenmektedir. Bu çalışma, durumları itibari ile toplumla gerilimli bir ilişki kuran ve toplumsal konumları 'ötekilik' tecrübesiyle inşa edilen Suriyeli mültecilerin Türk yazılı basınındaki temsiline odaklanmaktadır. Çalışmada, küresel çapta bir sorun olarak görülen Suriyeli mültecileri konu edinen haber içeriklerindeki temsil biçimleri ve egemen söylemlerin açığa çıkarılması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, örneklem olarak seçilen Cumhuriyet, Yeni Şafak, Zaman, Posta ve Hürriyet gazetelerindeki haberler, içerik analizi ve van Dijk'in geliştirdiği eleştirel söylem çözümlemesi yöntemleriyle analiz edilmiştir. Birbirini tamamlayan bu iki yöntem, haberlerdeki dil-temsil ilişkisinde somutlaşan kurgusal gerçekliği niceliksel ve niteliksel yönleriyle anlamaya yardımcı olmaktadır. Araştırma bulguları, gazetelerin konuya ideolojik perspektiften yaklaştığı ve Suriyeli mültecileri toplumsal sorunların merkezinde konumlandığını ortaya koymaktadır. Suriyeli mülteciler genel olarak edilgen ve mağdur olarak tanımlanmakla birlikte 'günah keçisi' olarak da gösterilmiştir.

Keywords:

Syrian Refugee,
News Media,
Representation,
Content Analysis,
Critical Discourse
Analysis.

Abstract

The news media reproduces social reality through ideological case definition, discourse and representation. The content that is subjected to news is positioned and framed according to dominant view. This study focuses representation in Turkish press of Syrian refugees that establish relationship which includes tension, with community due to their situation and it is built their social position with 'otherness' experience. In this study is intended expose discourse and representation forms in contents of news that is subjected to Syrian refugees who are seen as a problem on global. In this context, the news that selected as sample in Cumhuriyet, Yeni Şafak, Zaman, Posta and Hürriyet newspapers are examined and are analyzed with content and van Dijk's critical discourse analysis methods. These two methods that complement each other helps to understand fictional reality that is embodied in language-represented relationship in news with quantitative and qualitative aspects. Research findings reveals that newspapers approach to issue from ideological perspective and Syrian refugees are positioned origin of social problems. Syrian refugees are shown also as 'scapegoat' although are defined generally as passive and victim.

Giriş

Mültecilik, bir göçmen kategorisi olarak, günümüzde yaygın bir şekilde karşılaşılan ve çoğu zaman küresel ölçekte bir “sorun” olarak değerlendirilen sosyal bir gerçekliğe işaret etmektedir. Mülteciler, gönüllü göçün aksine, zorla ya da zorlayıcı koşulların etkisi altında kalarak başka ülkelere, daha iyi yaşam koşullarına doğru bir göç akışı içerisinde bulunmaktadır. Mültecileri, göç etmeye zorlayan koşulların başında savaş gelmektedir. Gerek iç savaşlar, gerekse iki veya daha fazla ülke arasında ortaya çıkan savaşlarda sivil vatandaşlar, göç etme zorunluluğu ile karşı karşıya kalmaktadır.

2010 yılında, birçok Arap ülkesinde başlayan protesto hareketleri neticesinde, bu ülkelerde iç çatışmaların yaşandığı, bazı ülkelerde bu çatışmaların iç savaşa dönüştüğü bilinmektedir. Bu süreç, çoğu kişi tarafından “Arap Baharı” olarak da nitelendirilmiştir. Arap Baharının yaşandığı Mısır, Tunus, Cezayir, Ürdün, Yemen, Libya ve Suriye gibi ülkelerde hükümetler devrilmiş, çeşitli reformlar gerçekleştirilmiştir. Suriye’de yaşanan gerilimlerin zaman içerisinde etnik, dini ve siyasi farklılıklar çerçevesinde bir iç savaşa dönüştüğü bilinmektedir. Bu savaşa birçok ülkenin de müdahil olduğu ayrıca belirtilmelidir. Suriye’de devam eden iç savaşın en önemli sonuçlarından biri de Suriyeli sivil vatandaşların önce komşu ve çevre ülkelere, sonrasında ise çeşitli Avrupa ülkelerine yasal ya da yasadışı yollarla iltica etmeleridir. Bu durum hem komşu ülkelerde, hem de çoğu Avrupa ülkesinde Suriyeli mülteci sorununa dönüşmüştür.

Suriyeli mülteci akınından en çok etkilenen ülkelerin başında Türkiye gelmektedir. BM Mülteciler Yüksek Komiserliği’nin (UNHCR) güncel verilerine göre; 4 Milyon 88 bin 78 Suriyeli mülteci Türkiye, Lübnan, Ürdün, Irak, Mısır ve Libya’ya sığınmıştır. Özellikle belirtmek gerekirse, Türkiye’deki mülteci sayısı 1 milyon 938 bin 999’tur (<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>). Bu rakam, toplam mülteci sayısının yaklaşık yarısının Türkiye’de bulunduğunu ifade etmesi bakımından önem taşımaktadır. AFAD’ın 2013 yılı değerlendirmesine göre; “Türkiye’ye gelen Suriyeli sığınmacıların yaklaşık yüzde 36’sı Türkiye’deki 10 kentte bulunan 20 kampa yerleştirilmiştir ve yüzde 64’ü kampların bulunduğu 10 kent de dâhil olmak üzere çeşitli kentlerde kamplar dışına yerleşmiştir.” Bu veriler bir taraftan Suriyeli mültecilerin bir kısmının yalıtılmış kamp alanlarına yerleştirildiğini gösterirken, diğer taraftan Suriyelilerin önemli bir kısmının kamp dışında, kent içerisinde bulunduğunu ifade etmektedir. Bu durum Suriyeli mülteci olgusunu sosyal, ekonomik ve kültürel düzlemde değerlendirmeyi gerekli kılmaktadır. Çünkü mültecilerin yalıtılmış kamp koşulları dışında kent yaşamı içerisinde yer alması ve sayıları arttıkça giderek görünür olması toplumsal etkileşimi zorunlu kılmakta ve bu durum birçok toplumsal sorunu da beraberinde getirmektedir. Bu anlamda sosyal ve ekonomik sorunların kaynağı olarak değerlendirilen mülteciler, toplumsal yaşamda ve medya temsillerinde çoğu zaman “günah keçisi” olarak formüle edilmektedirler.

Sosyal ve ekonomik hayatın içerisinde giderek daha görünür bir şekilde yer alan Suriyeli mülteciler, Türkiye’de hemen hemen her gün haberlere konu olmaktadır. Mültecilerin haberlere konu oluş şekilleri; ya bir mağduriyet eksenli olumsuzluk ya da çoğu zaman olduğu gibi bir sorunun kaynağı olarak olumsuzluk içermektedir. Bu bağlamda medyanın temsil işlevi, Suriyeli mültecilerin toplum tarafından algılanma

biçimleri üzerinde etkili olmakta, ya da en hafif ifadesiyle bu algının yeniden üretiminde işlevsel bir role sahip olmaktadır. Efe'nin de belirttiği gibi (2015: 9) medyada yer alan temsiller, ev sahibi toplumda mültecilerle ilgili davranış şekillerini etkilemesi bakımından önem taşımaktadır. Çünkü bu yolla söylem pratikleri eylem pratiklerine dönüşmektedir.

Bu çalışmada, haberlere sık sık konu olan Suriyeli mültecilerin, Türkiye'deki ana akım medyada temsil ediliş biçimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda *Hürriyet*, *Posta*, *Zaman*, *Yeni Şafak* ve *Cumhuriyet* gazeteleri örneklem olarak incelenmiştir. *Hürriyet*, *Posta* ve *Zaman* gazetesi Türkiye'de tirajları en yüksek üç gazete olması bakımından örnekleme alınmıştır. Diğer taraftan mülteci sorununa ilişkin geliştirilen temsil biçimlerinin politik tutumlarla da ilişkili olduğu bilinmektedir. Hükümetin mültecilere yönelik uyguladığı politikalara gazetelerin muhalif ya da taraftar olması mültecilerin medyadaki temsil biçimlerini etkilemektedir. Hükümet yanlısı bir gazete olarak *Yeni Şafak* ile hükümete muhalif bir yayın politikasına sahip *Cumhuriyet* gazetesi de bu amaçla örnekleme alınmıştır. Adı geçen gazetelerde yayınlanan haberlerin incelenmesinde içerik analizi ve Teun van Dijk'ın eleştirel söylem analizi kullanılmıştır.

Çalışmaya teorik bir zemin teşkil etmesi bakımından, öncelikle mültecilik, Suriyeli mülteciler ve medya temsili konularına değinilecek; sonrasında içerik ve söylem analizinden elde edilen bulgulara yer verilecektir.

Bir “Sorun” Olarak Mültecilik ve Suriyeli Mülteciler

Mültecilerin bir sorun olarak değerlendirilmesi ve çoğu zaman bu sorun algısı çerçevesinde gittikleri ülkede çeşitli sosyal, kültürel ve ekonomik gerilimlere neden oldukları bilinmektedir. Diğer taraftan mülteciler, tabiiyetleri bağlamında değerlendirildiğinde, geldikleri ülkede de çeşitli nedenlerle huzur bulamayan kişilerdir. Bu bakımdan mültecilik, hem geldiği ülke, hem de gittiği ülke açısından çift taraflı bir gerilimle karşı karşıya kalan toplumsal bir kategoridir.

Uluslararası Göç Örgütü'nün (IOM) tanımlamasına göre (2009: 43) mülteci; “ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti ve siyasi görüşleri yüzünden haklı bir zulüm korkusu nedeniyle vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve söz konusu korku yüzünden, ilgili ülkenin korumasından yararlanmak istemeyen kişi”dir. Bunun yanında ülke dışında yerinden edilmiş kişiler, dolaşım halindeki mülteciler ve transit halindeki mülteciler gibi ayrı kategoriler de mevcuttur. Sığınmacı ise “fiilen mülteci” kategorisinde bulunan, iltica talebi ilgili ülke tarafından kabul edilmiş kişileri ifade etmektedir. Yukarıda alıntılanan tanım içerisinden de anlaşılacağı gibi, mülteciliği ortaya çıkaran bir sorunun var olması gerekmektedir. Bu bağlamda, mültecilik; sosyal, ekonomik, siyasi, dini farklılıklar çerçevesinde tebarüz eden ve bireyi ya da toplumsal grupları tehdit eden sorunların bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

Ancak sorunlar burada başlamakla birlikte, mültecilerin iltica ettikleri ülkelere ulaşıncaya çok daha farklı sorunlarla karşılaştıkları görülmektedir. Mültecilerin resmi olarak sığınmacı statüsünde ülkeye kabulü, toplumsal kabulün de olacağı anlamına gelmez. Göç alan ülkelerde sıklıkla görülen sorunların başında yabancı düşmanlığı

ve ırkçılık gelmektedir. Bunları; sosyal dışlanma, ekonomik zorluklar, kötü çalışma koşulları, ayrımcılık pratikleri, “günah keçisi” ilan etme gibi çok boyutlu problemler takip etmektedir. Bu nedenle, çoğu zaman mülteciler; sığındıkları ülkede bir sorun, hatta birçok sorunun kaynağı olarak değerlendirilmektedirler. “Günah Keçisi” üretme mekanizması bu anlamda önemlidir.

“Durkheim tarafından formüle edilen “günah keçisi” kuramı, yoksunluk-saldırganlık-yansıtma sıralamasını kapsayan varsayıma dayanır. Yoksunluk, saldırganlık duyguları yaratır; saldırganlık ise savunmasız günah keçilerine yönelir. Bu sırada uygulanan şiddet daha sonra, olumsuz yargılar ve stereotiplerle akılcı hale getirilir ve doğrulanır” (Schnapper, 2005: 137). Bu sürecin çoğunlukla ekonomik sorunlarla ilişkili olduğu gözlemlenmektedir. Örneğin mülteci alan bir toplumda işsizlik oranları arttığında bunun sorumlusu olarak mülteciler gösterilir. Buna benzer şekillerde toplumsal huzursuzluğun ve suç oranlarının artmasında da mültecilerin hedef gösterildiği bilinmektedir. Günah keçisini, kurtulmak istediğimiz ve toplumun çok korktuğu bir parçasının sembolü olarak ifade eden Champhell’a göre günah keçileri iki tiptir (2013: 40): Biri bilinçsizce yaratılmış, tutkularımızı ve anlayışsızlığımızı ifade eden, suçlu olduğuna herkesin inandığı günah keçileri; diğeri suçu kendi üzerinden atmak isteyenler tarafından bilinçli olarak yaratılmış günah keçileri. Champhell’ın vurguladığı bu iki tip günah keçisinin en temel farkı kurbanlaştırmanın bilinçli ya da bilinçsiz olmasıdır. Her ikisinin ortak noktası ise problemin başkalarına mâl edilmesidir. Bu “başkalarının” ise genellikle alt tabakada yer alan, eğitimsiz kişilerden ve özellikle yabancılardan oluşması son derece ilginçtir.

Kearney ise günah keçisinin toplumsal işlevine vurgu yapar (2012: 54): “Toplumu oluşturan bireylerin bir arada var olması için gerek duyulan asli mutabakat, bütün suçun bu bireylerin oluşturduğu bizin dışında kalan bir yabancıya atılmasıyla sağlanır.” Bu durum halkta bir dayanışma duygusu yaratır. Toplumsal dayanışmayı sağlaması ve toplumda ortaya çıkan problemleri kendinde toplaması açısından günah keçileri önemli bir kolektif rahatlama aracına dönüşmektedir. Yabancıya günah keçisine dönüştürülmesi, bu bakımdan oldukça kolaydır. Çünkü yabancı, aslında bulunması gereken yerde olmayan ve çoğu zaman korunmasız bir kişi ya da toplumsal gruptur. Mülteciler bu anlamda hem yabancı hem de günah keçisi olmaya oldukça yakındır.

Günah keçisi üretiminin arkasında toplumların yabancıya ilişkin algısı etkili olmaktadır. Simmel’e göre yabancı ile kurulan ilişki hem içeride hem de dışarıda olmayı gerekli kılan bir toplumsal ilişki biçimidir. Bu bağlamda Simmel’e göre yabancı (2009: 149) “bugün gelip yarın giden gezgin gibi değil, bugün gelip yarın kalan adam gibidir.” Mülteciler her ne kadar, kısa süreli ya da geçici sığınma sonucu bir ülkeye gitse de köken ülkede yaşanan sorunların sürekliliği, gidilen ülkedeki kalıcılık süresini de uzatmaktadır. Bu nedenle mülteciler, Simmel’in yabancısında olduğu gibi kalıcı yerleşimciler olarak algılanmakta ve ev sahibi ülke ile gerilimli bir ilişkiye sahip olmaktadır. Bu durum sorun algısını sürekli beslemektedir. Türkiye’de yaşanan Suriyeli mülteci akışında da benzer durumlarla karşılaşıldığı görülmektedir. USAK’ın Suriyeli mültecilerle yaptığı alan araştırması sonuçlarına göre (2013: 38) Türkiye’deki kamplara sığınan mültecilerin % 72’sinin kamplara geldiğinden bu yana Suriye’ye hiç gitmediği tespit edilmiştir.

2011 yılı Mart ayında Suriye’de başlayan iç savaş neticesinde Türkiye’ye yasal ve yasadışı yollardan çok sayıda mülteci gelmiş ve bu sayı günden güne artmıştır. Türkiye, Suriye’nin sınır komşusu olması nedeniyle mülteci akınına uğrayan ülkelerin başında gelmektedir. Bilinen ilk göç kuramcısı Ravenstein’a göre (1885: 198-199) göçün yedi kanunu vardır. Bunlar içerisinde göçe yön veren en önemli kanunlardan biri, göçmenlerin kısa mesafeli yerleri tercih etmesidir. Ayrıca Ravenstein’ın göç kanunlarına göre, göç akışları basamaklar halinde ilerler. Türkiye’de yaşanan Suriyeli mülteci akınının mesafe ile ilişkisi önemlidir. Diğer taraftan Türkiye, kimi Suriyeli mülteciler için bir basamaktır. Türkiye’yi kalıcı bir durak olarak görmeyen bazı mülteciler, AB ülkelerine geçiş için Türkiye’yi bir basamak olarak kullanmaktadır.

Suriyeli mülteci olgusu, Türkiye’nin göç veren ülke statüsünden, göç alan ülke statüsüne geçişini belirginleştirmiştir. Ünal’ın ifadesiyle (2014: 71) “Geçmişe kıyasla Türkiye oldukça çeşitlenen göçmen kategorilerini bünyesinde barındıran, göç alan ve geçiş ülkesi olma konumunu sürdüren çok boyutlu bir göç sistemine sahip görünmektedir. Bu duruma bağlı olarak yaşanan nüfus hareketlerinin de Türkiye’de sosyal, ekonomik, siyasi, kültürel ve demografik sonuçlarının ortaya çıkması kaçınılmaz olmaktadır.”

Ülkedeki sığınmacıların sosyal özelliklerinin geldikleri ülke, cinsiyet, eğitim düzeyi ve bunun gibi değişkenlere bağlı olarak çeşitlilik gösterdiğini belirten Kartal ve Başçı’ya göre (2014: 289) Türkiye’deki sığınmacıların sorunları, ülkede kalınan süreyle de orantılı olarak, ekonomik, eğitim, dil, sağlık, yasal düzenlemeler, uyum, sosyal ve psikososyal iletişim gibi konularda yoğunlaşmaktadır.

Boyras (2015), Şanlıurfa’nın Akçakale ilçesi örneğinde yaptığı değerlendirmesinde, Suriyeli mültecilerin, Akçakale’de sosyal, ekonomik, politik, kültürel ve asayiş sorunlarına neden olduğunu ifade etmektedir. Bu konuda ekonomik sorunlara yapılan vurgu önemlidir. Özellikle Akçakale’de Suriyeli mültecilerin inşaat işçisi olarak ucuz işgücüne dönüşmesinin, yerli halkın kazancının olumsuz etkilenmesine neden olduğu belirtilmektedir. Aynı çalışmada asayiş konusunda da Akçakale’de sorunlar yaşandığı belirtilmekte, özellikle hırsızlık ve fuhuş olaylarının arttığı ifade edilmektedir.

“Akçakale Çadırkent” ve “Harran Konteynerkent” örneğinde yapılan bir diğer araştırmada (Yıldız, 2013) Suriyeli mültecilerin yaşadığı sorunlar belirlenmiştir. Buna göre kamplardaki fiziki koşulların yetersizliği, yönetsel sorunlar ve kamp personelinin tutumları en önemli üç sorun olarak değerlendirilmektedir. Mültecilerin özellikle sağlık, eğitim ve yalıtılmış kamp koşullarına vurgu yaptığı, ayrıca ayrımcılığa maruz kaldıkları görülmektedir.

Bir başka çalışmada ise (Tunç, 2015) Türkiye’deki Suriyeli profiline, Suriyelilerin beklentileri ve toplumun davranış ve kaygılarının evrensel nitelikte olduğu belirtilmektedir. Aynı çalışmada, evrensel özelliklerden farklı olarak Türkiye’de iki ayırıcı durum olduğu belirtilmektedir. Bunlar toplumun Suriyelilere ilişkin yüksek kabul oranı, Suriyelilerin ise Türkiye’de olmaktan duyduğu memnuniyettir. Türk toplumu, Suriyeli mültecilere ilişkin yüksek bir kabul düzeyine sahip olmakla birlikte, bu konuda bazı hassasiyetlerin de olduğu belirtilmektedir. Bunlar (Tunç, 2015: 59); kamu hizmetlerindeki aksamalar, ekonomik kaygılar, güvenlik kaygıları, temel haklara ilişkin kaygılardır.

Bu kaygıların Suriyeli mültecilerle ilişkilendirilmesi, ileride bu kaygılarla ilgili ortaya çıkabilecek sorunlarda da Suriyeli mültecilerin hedef gösterilebileceği ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Castles ve Miller (2008: 18) göçmenlerin ve dolayısıyla mültecilerin sahip oldukları farklılıkları şu şekilde özetlemektedir: Gelenekleriyle, dinleriyle, kurumlarıyla farklı olan toplumlardan gelirler, farklı dilleri konuşur ve farklı kültürel pratikleri vardır. Fiziksel görünüşleri de gözle görünür şekilde farklıdır. Belli iş kollarında yoğunlaşır, düşük gelir gruplarının yaşadığı yerlerde ayrı yaşam sürerler. Bütün bu genel geçer özellikler ile Türkiye’deki Suriyeli mültecileri karşılaştırdığımızda benzerliklerden öte farklılıkların ön plana çıktığı görülmektedir. Din, coğrafi yakınlık ve ortak tarihsel geçmiş gibi benzerliklerin dışında yukarıda ifade edilen farklılıkların etkili olduğu görülmektedir. Konuyla ilgili yapılan farklı araştırmalardan elde edilen bulgular da göz önünde bulundurulduğunda Suriyeli mülteciler, Türkiye’de kabul görmeye birlikte, birçok sorunun da kaynağı olarak değerlendirilmektedir.

Dezavantajlı Gruplar, Medyatik Temsil ve Söylem

Medya temsilleri, özellikle dezavantajlı toplumsal gruplar söz konusu olduğunda egemen söylemlerin bir sonucu olarak ortaya çıkar. Bu nedenle medya temsilleri ile egemen ideolojik yapılanmalar arasında güçlü bir bağ bulunmaktadır.

Hemen tüm medyatik ürünlerde görülen bu durum, haber ürünü söz konusu olduğunda kendini çok daha etkili bir şekilde göstermektedir. Haberin, bu bağlamda ana akım medya içerisinde belirli olaylar, olgular veya toplumsal gruplar hakkında geliştirdiği söylemler, egemen ideolojik örgütlenmenin medyatik bir dışı vurumu olarak kabul edilmektedir. Bu anlamda, haber ile gerçeklik arasındaki bağ tartışılır bir nitelik sergilemektedir. Haberin, gerçekliği yansıtırma düzeyi, bir bakıma hangi ideolojik süzgeçlerden geçtiği ile yakından ilişkilidir. Diğer taraftan özellikle fenomenolojik yaklaşımın önemle üzerinde durduğu gibi haber, toplumsal gerçekliğin inşasında önemli bir rol oynar. Bu yaklaşıma göre haber kuruluşlarının işleyiş özellikleri, haber çerçevelerinin oluşumunu belirlemekte; uzlaşıyla oluşturulan bu çerçeveler ise toplumsal anlamın dolaşımını sınırlandırmakta ve sonuç olarak bu sınırlandırılmış anlamlar toplumsal gerçekliğin inşasına yol açmaktadır (Dursun, 2004: 43).

Bir başka açıdan ise haberin çerçevesinin hangi ilkelerle belirlendiği önem taşımaktadır. Çerçeveleme, Parenti’nin ifadesiyle (2008: 100) “haber paketleme biçimiyle, ortaya konulan kısmıyla, yerleştirmeye, sunuş tarzıyla, başlıklar ve fotoğraflarla ve görsel-işitsel medyada sunuşa eşlik eden ses ve görüntü efektleriyle” sağlanır. Haberin çerçevesini oluşturan bu unsurlar, belirli bir yaklaşım etrafında bir araya getirildiğinde, haberi alımlayan hedef kitlenin zihninde habere veya haberde yer alan olaya ilişkin beklenen ve istenen bir etki bırakılır. Bu nedenle haber, çoğu zaman gerçekliğe ilişkin bir inşa sürecini içerisinde barındırır. Bu inşa süreci ise büyük oranda kitle iletişim araçlarının ideolojik yönelimlerinin etkisi altındadır.

Haberler, gündelik hayatın ayrılmaz bir rutini olarak, bireylerin içinde yaşadıkları dış dünyayla olan enformatik ilişkilerini düzenleyen periyodik gerçekliği üretmektedir.

Habere hâkim olan dil -söylem-, kullanılan göstergeler, içeriği oluşturan olay örgüsü ve bu olay örgüsünün öznelere konumundaki kişiler, gerçekliği temsil yoluyla yeniden yapılandırmaktadır. Ancak haberin dili, gerçekliğin inşasındaki en önemli araçtır. Hall, gerçekliği ifade eden ‘anlamı’ toplumsal bir pratik olarak dil ile ilintilendirmektedir. Dilin gerçekle olan bağı, anlamlandırma işlevindedir. Çünkü Hall’e göre dil ve semboller, yaşanan dünyayı gerçek kılacak olan anlamların üretildiği araçlardır (1999: 93). Bu bağlamda, anlam ve dilin bağlantılı yapısından doğan söylem, ideolojik gerçekliği tesis eden başat etken olarak yüksek derecede önem arz etmektedir. Nitekim ideolojiyi söylem bağlamında değerlendiren Eagleton (1996: 28), söylemin, dilin toplumsal kullanımından doğan bir pratik olduğunu vurgulamıştır. Fairclough da söylemin toplumsal pratiklerde üç yolla kendini gösterdiğini belirtir (2003: 174): Buna göre söylemin ilki bir pratikteki toplumsal etkinliktir. Örneğin bir işin parçası olarak dili özgün bir şekilde kullanmak. İkincisi söylemin kendisini toplumsal temsillerde göstermesidir. Temsil pratikleri toplumsal yapılanma sürecidir, yani temsiller toplumsal süreçlere ve pratiklere girer ve şekillenir. Üçüncüsü de kimliklerin oluşturulmasındaki var olma biçimi olarak söylemdir.

Bu bağlamda Hall, dil ve söylem dolayımında ortaya çıkan anlamın da bir pratik olduğunu ve toplumsal ilişki ve yapılarda içerildiğini vurgulamaktadır. Hall’e göre (2002: 117) “anamlar tümüyle toplumsal ilişki ve yapılarda içerilmektedir. Belirli kültürel ve siyasal pratikler aracılığıyla, çeşitli toplumsal konumlara eklenilebildikleri ve toplumsal öznelere oluşturdukları ve yeniden oluşturdukları ölçüde toplumsal olarak işlev görürler ve işlerler.” Bu nedenle Hall, iletişim pratiklerinin anlam ve dil, temsil ve anlamlandırma alanında temellendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Hall’e göre profesyonel kodlar, egemen kodun hegemonik alanında işler. Buna göre medya kurumları kendi ülkelerindeki ya da bölgelerindeki hegemonik güçlerle işbirliği yapma niyetinde olmasalar bile bu işleyişin içerisinde yer almak zorunda kalırlar (Güngör, 2011: 200). Medya temsillerinde anlamın kodlanma biçimleri egemen ideolojik formasyondan çoğu zaman bağımsız değildir. Ancak diğer taraftan Hall (2003), “kodaçım” süreçlerinin de egemen, muhalif ve müzakereci gibi farklı biçimlerde olabileceğini vurgulamaktadır. Bu anlamda medyada üretilen söylem ve temsil biçimlerinin hedef kitle üzerinde her zaman aynı etkide bulunmadığı varsayılmaktadır. Diğer taraftan medya kuruluşları ve profesyonelleri kodlama sürecinde nasıl ki egemen hegemonik işleyişin içerisinde yer alma zorunluluğu ile karşı karşıya ise okuyucu/izleyicinin de bu hegemonik ilişki biçimlerinin içerisinde olduğu dikkate alınmalıdır.

İdeoloji, son derece karmaşık bir yapılanmayı ifade etse de ideolojiyi, kitle iletişim araçlarında görünür kılan en temel unsur, ideolojinin dil yoluyla kendini yeniden üretme biçimleridir. Bu, yaygın yaklaşımla, söylem olarak ifade edilir. İnceoğlu ve Çomak’ın belirttiği gibi (2009: 35) “ideolojiler kendilerini dil ile ifade edip biçimlendirirler. Dili kullananların seçtikleri sözcükler, sözcük öbekleri, konuşma biçimi, anlatımı ve hatta cümle kurma yetileri, söylemin oluşmasında çok büyük etken olduklarından, dilin kullanımıyla söylem oluşur.” Medyanın toplumsal gruplara yönelik geliştirdiği temsil biçimlerinin de arka planında, dilin ideolojik bir formasyonda yeniden üretimi olarak ifade edebileceğimiz söylem yapıları yer almaktadır. Bu anlamda, belirli bir zamanda, belirli tarihsel koşullarda ve belirli bir bağlamda ortaya çıkan ve bunlara bağlı olarak

zamanla değişiklikler sergileyebilen bir medyatik temsilin, neden bu şekilde ortaya çıktığını anlamak, bu temsilin söylemine odaklanmayı gerekli kılmaktadır. Çünkü temsil, Hall'e göre (1999: 88) yansıtmaktan çok daha farklı bir nosyondur. Temsil etme; içerisinde aktif bir seçme ve sunma, yapılandırma ve biçimlendirme işini ima eder. Söz konusu olan, sadece anlamı aktarmak değil, aktif bir anlam verme sürecidir. Bu anlam ise söylem yoluyla inşa edilir.

van Dijk (2003: 24) ideolojilerin, bir grup tarafından paylaşılan inançların temel toplumsal temsillerini oluşturduğunu belirtmektedir. İdeolojiler, belirli bir grup dinamiği çerçevesinde ortaya çıktığı için, bu grupların kendilerine dair algılarından, diğer grupların algılanması ve buna uygun bir şekilde temsil edilmesine varıncaya kadar grup üyelerine tanımlayıcı bir yapı sunmaktadır. Bu bakımdan grup üyeleri ile diğer gruplar arasındaki sınırlar ideolojik temsiller neticesinde belirginleştirilir. Bireylere “biz” ve “öteki” bilinci bu şekilde aşılır. Bu süreç, söylemin yaygınlaşmasına ve tanımlayıcı temsillerin egemen bir bakış açısına dönüşmesine neden olmaktadır.

Özellikle mülteciler gibi toplumsal yaşamın “yok hükmünde” yer alan toplumsal gruplar açısından durum değerlendirildiğinde, ayırıcı ve tanımlayıcı farklılıkların, söylemin hemen hemen tüm katmanlarında belirginleştiği görülmektedir. Çünkü mülteciler, birer yabancı olarak değerlendirilir ve bu başlı başına bir “ötekilik” konumu sunmaktadır. Kearney'in belirttiği gibi (2012: 56) modern toplumlarda, popüler medya yabancı yaftası altında toplanan birey veya azınlıkların dışlanmasında çoğu zaman asli bir rol oynamaktadır.

Bu açıdan medyatik temsilin içerisinde yapılan söylem pratiklerinin çözümlenmesi ve bu yolla anlamın açığa çıkarılması önem taşımaktadır. Genellikle, haber içeriklerinde yer alan söylemlerdeki egemen ideolojik anlamları ve bu anlamların hangi güç odaklarının lehine işlediğini açığa çıkarmaya olanak sağlayan, alternatif bir okuma niteliğindeki eleştirel söylem çözümlenmesi, medyaya eleştirel perspektiften yaklaşan çalışmalar için etkin bir kılavuzdur. van Dijk'a göre (1993: 251) eleştirel söylem çözümlenmesi, toplumsal ve siyasi içerikli konuşmalar ve metinlerin buyurduğu ve yeniden ürettiği; eşitsiz, egemen ve istismar eden sosyal tahakküm yollarını araştıran söylem araştırmalarının bir türüdür. Eleştirel söylem analistleri, sosyal eşitsizliği açığa çıkarmaya ve anlamaya çabalayan ve sonunda karşı duruş sergileyen bir pozisyona sahiptir.

van Dijk'ın mültecilere ilişkin batı medyasında tespit ettiği tanımlayıcı söylem biçimleri, ele alınan konu bakımından önem taşımaktadır. van Dijk (2003: 79-107) bu bağlamda genel ideolojik stratejinin olumlu kendini-sunma ve olumsuz ötekini-sunma şeklinde olduğunu vurgulamaktadır. van Dijk'a göre mültecilere ilişkin geliştirilen söylemin geleneksel teması ise “yük”tür. Yani, mülteciler sığındıkları ülkelerde ekonomik bir yük olarak konumlandırılmaktadır. Mültecilerin barınmaları, temel ihtiyaçları ve kendilerine yapılan parasal yardımların topluma ciddi mali yükler getirdiği haber metinlerinde ve yapılan konuşmalarda sıklıkla dile getirilir. Elbette bunun zıddını ifade eden söylemler de vardır. Bu farklılıkların kökeninde ideolojik farklılıklar bulunmaktadır. Temsillerin şekillenmesinde sınıflandırmalara da başvurulmaktadır. Örneğin mülteciler gerçek veya sahte gibi alt sınıflara ayrılabilir. van Dijk; yadsıma, mesafe koyma,

dramatikleştirme, örtmece, örnekleme, genelleştirme, abartma, imalı anlatım, ironi, açıklık, popülizm, yineleme, kurbanlaştırma gibi çok sayıda kategorinin varlığına dikkat çekerek, çok katmanlı bir söylem pratiği içerisinde, yukarıda ifade edilen temel stratejiye uygun bir temsilin inşa edildiğini ifade etmektedir.

Bu bağlamda mültecilere ilişkin geliştirilen söylemin aşamaları şu şekilde özetlenebilir (Efe, 2015: 9):

- Çeşitli nedenlerden dolayı medya sığınmacıların belirli temsillerini tercih eder,
- Ardından bu temsiller sığınmacıları kolektif olarak mağdur kitleler ya da ev sahibi ülkeyi tehdit eden sorunlu topluluklar olarak ele alır,
- Bu temsiller ev sahibi toplumda sığınmacılarla ilgili davranış şekillerini etkiler,
- Sonuç olarak bu temsil ve davranış biçimleri güçlü grupların politikalarını tamamlar.

Haberler, kitle iletişim çağında bireyin her gün karşılaştığı temel söylem biçimlerinden biridir. Haberler yoluyla bireylerin dünyada olup bitenler hakkında bilgi sahibi olması nedeniyle haberlerde üretilen söylemler, bireylerin bilişsel ve davranışsal pratikleri üzerinde etkide bulunmaktadır. van Dijk'ın ifadesiyle (2007: 166) “dünya hakkındaki sosyal ve politik bilgilerimiz, inançlarımız, her gün okuduğumuz ya da izlediğimiz çok sayıdaki haber bülteninden kaynaklanmaktadır.” Bu haberlerin belirli bir ideolojik bakış açısından üretilmesi ve yaygınlaştırılması, belirli olaylar ve olguların medyatik söylem ve temsillerle birlikte anlaşılmasını zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla özellikle kendilerini ifade etme araçlarından yoksun bırakılan toplumsal grupların, toplum içerisindeki algılanma ve yorumlanma biçimlerinin yaygın ya da yaygınlaştırılan söylemlerin etkisi altında kalması kaçınılmaz olacaktır.

Araştırma Bulguları

Çalışmada; *Zaman*, *Hürriyet*, *Posta*, *Cumhuriyet* ve *Yeni Şafak* gazeteleri amaçlı örneklem esasına göre seçilmiştir. *Zaman*, *Hürriyet* ve *Posta* gazeteleri Türkiye’de tirajı en yüksek üç gazete olması bakımından örnekleme alınmıştır. Ancak diğer taraftan örneklemin temsil gücünü arttırmak ve hükümete karşı farklı yayın politikalarına sahip olan gazetelerin konuya yaklaşımını belirlemek amacıyla *Cumhuriyet* ve *Yeni Şafak* gazeteleri de örnekleme dahil edilmiştir.

Bahsi geçen gazetelerin 1 Ocak 2015 – 30 Haziran 2015 tarihleri arasında Suriyeli mültecilerle ilgili yayınladığı toplam 268 haber içerik analizinde kullanılmıştır. İçerik analizinde 18 kategoriden oluşan bir kodlama cetveli oluşturulmuş ve haberler bu cetvele göre kodlanmıştır. Sonuçlar SPSS programına aktarılmış ve veriler tablolar halinde sunulmuştur.

İçerik Analizi Verileri

Tablo 1. Gazetelere Göre Haberlerin Dağılımı

Gazete	f	%
Hürriyet	44	16
Zaman	34	13
Yeni Şafak	68	25
Posta	35	13
Cumhuriyet	87	33
Toplam	268	100,0

Örneklem olarak seçilen gazetelerde, 1 Ocak 2015 ile 30 Haziran 2015 tarihleri arasında yayınlanan haberler analize dahil edilmiştir. Bu bağlamda; *Suriyeliler*, *Suriyeli mülteciler*, *Suriyeli sığınmacılar*, *Suriyeli göçmenler*, *Suriyeli göçmen* ve *Suriyeli mülteci* anahtar kelimeleri ile yapılan tarama sonucunda toplam 268 habere ulaşılmıştır. Tablo 1.'de haberlerin yayınlandıkları gazetelere göre dağılımları yer almaktadır. Gazetelerin, bir konuyu hangi sıklıkla gündeme taşıdığı ve bu konuyla ilgili yayınladığı haber sayısı, gazetelerin ilgili konuya yaklaşımını göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Ayrıca haberlerin yayınlanma sıklığı gazetelerin konuya verdiği önemin ve gösterdiği ilginin somut bir görünümü niteliğindedir. Elde edilen bulgulara göre, Suriyeli mülteci olgusunu en çok gündeme getiren gazetenin Cumhuriyet gazetesi olduğu görülmektedir. *Cumhuriyet* gazetesini sırasıyla *Yeni Şafak*, *Hürriyet*, *Posta* ve *Zaman* takip etmektedir.

Tablo 2. Gazetelere Göre Haberlerin Yayınlandığı Sayfa

Sayfa	Gazete					Toplam
	<i>Hürriyet</i>	<i>Zaman</i>	<i>Yeni Şafak</i>	<i>Posta</i>	<i>Cumhuriyet</i>	
İlk Sayfa	0	0	0	1	1	2
İlk Sayfa + İç Sayfa	14	8	17	8	21	68
İç Sayfa	30	26	50	63	63	195
Arka Sayfa	0	0	1	0	2	3
Toplam	44	34	68	35	87	268
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Gazetelerin bir habere verdiği önemin bir diğer göstergesi haberlerin yayınlandığı sayfadır. Buna göre, ilk sayfada yayınlanan haberler, okuyucunun ilgisini çekmesi bakımından gazetelerin önem attığı haberlerdir. Arka sayfa haberler de okuyucunun dikkat çektiği haberler arasında yer almaktadır. Örneklemde yer alan gazetelerin Suriyeli mültecilerle ilgili yayınladığı haberlerin büyük bir çoğunluğunun iç sayfalarda yoğunlaştığı görülmektedir. Bunun yanında ilgili haberler içerisinde haberin tamamının ilk sayfadan verildiği haberlerin sayısı 2'dir. Bu iki haber ise *Posta* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde yayınlanmıştır. Haberin bir kısmının ilk sayfadan, detaylarının ise iç sayfadan verildiği haber sayısı da kayda değerdir. Toplam 68 haberin (%25) bu şekilde yayınlandığı görülmektedir. Bu kategoride en çok *Cumhuriyet* ve *Yeni Şafak* gazetelerinin haber yayınladığı anlaşılmaktadır.

Tablo 3. Gazetelere Göre Haberlerin Yayınlandığı Konum

Konum	Gazete					Toplam
	<i>Hürriyet</i>	<i>Zaman</i>	<i>Yeni Şafak</i>	<i>Posta</i>	<i>Cumhuriyet</i>	
Manşet	24 55%	18 53%	48 71%	22 63%	33 38%	145 54%
Sürmanşet	2 5%	2 6%	3 4%	1 3%	5 6%	13 5%
Manşet altı	18 40%	14 41%	17 25%	12 34%	49 56%	110 41%
Toplam	44 100,0%	34 100,0%	68 100,0%	35 100,0%	87 100,0%	268 100,0%

Haberlerin yayınlandığı sayfa kadar önemli bir diğer husus, haberin yayınlandığı sayfadaki konumudur. Buna göre sayfanın manşeti en çok dikkat çeken haber olarak gazetelerin önem sıralamasında ilk sırayı almaktadır. Tablo 3.'teki veriler göz önünde bulundurulduğunda örneklem olarak seçilen gazetelerin, Cumhuriyet gazetesi hariç, yayınladıkları haber sayısına oranla haberlerinin büyük bir çoğunluğunu manşetten verdiği anlaşılmaktadır. En yüksek oranlar *Yeni Şafak* (%71) ile *Posta* (%63) gazetelerine aittir. *Cumhuriyet* gazetesi ise haberlerini çoğunlukla (%56) manşet altında vermeyi tercih etmiştir.

Tablo 4. Gazetelere Göre Haberlerin Sunum Biçimi

Sunum	Gazete					Toplam
	<i>Hürriyet</i>	<i>Zaman</i>	<i>Yeni Şafak</i>	<i>Posta</i>	<i>Cumhuriyet</i>	
Metin	1 2%	2 6%	6 9%	0 0,0%	11 13%	20 8%
Metin+Görsel	43 98%	32 94%	62 91%	35 100,0%	76 87%	248 92%
Toplam	44 100,0%	34 100,0%	68 100,0%	35 100,0%	87 100,0%	268 100,0%

Haberlerin sunum biçimi, hem habere verilen önemi göstermesi bakımında hem de haberin etkisi ve anlaşılabilirlik düzeyini belirlemesi anlamında önem taşımaktadır. Haberlerde kullanılan fotoğraflar, grafikler ve diğer görseller hem haberin kapladığı alanı hem de ayrıca habere olan ilgiyi ve haberin anlaşılabilirlik düzeyini etkilemektedir. Örneklem olarak seçilen gazetelerin haberleri sunuş biçimlerine bakıldığında haberlerin büyük oranda metin+görsel şeklinde sunulduğu görülmektedir. Bu nicel verilerin dışında belirtilmesi gereken bir diğer önemli konu görsellerin içeriğidir. Haberlerin Suriyeli mülteciler gibi dezavantajlı bir toplumsal grubu konu edinmesi, haber görsellerinde çoğu zaman olumsuz koşulların temsil edilmesi gibi bir sonucu beraberinde getirmektedir. Görsellerde çoğunlukla çocukların, kadınların ve yaşlıların yer alması dikkat çeken bir durumdur. Bununla birlikte haberlerde grafik kullanımı da oldukça yaygındır. Özellikle Suriyeli mültecilerin sayıları, bu sayıların artış oranları, hangi bölgede kaç

Suriyeli mültecinin olduğu çoğunlukla grafikler eşliğinde sunulmaktadır. Haberlerde grafik kullanımı yoluyla bilgilerin verilmesi, hem verilen bilgilerin kolay anlaşılmasını sağlamakta, hem de haberin objektif bir haber olarak algılanmasına etkiye bulunmaktadır.

Tablo 5. Gazetelere Göre Haberlerin Kapladığı Alan

Alan	Gazete					Toplam
	Hürriyet	Zaman	Yeni Şafak	Posta	Cumhuriyet	
1/4'ten az	11 25%	10 30%	6 9%	6 17%	25 29%	58 22%
1/4 - 2/4 arası	17 39%	10 29%	24 35%	11 31%	51 59%	113 42%
2/4 - 3/4 arası	14 32%	9 27%	19 28%	15 43%	10 12%	67 25%
3/4 - 4/4 arası	2 5%	5 15%	19 28%	3 9%	1 1%	30 11%
Toplam	44 100,0%	34 100,0%	68 100,0%	35 100,0%	87 100,0%	268 100,0%

Gazetelerin bir habere sayfa içerisinde ayırdığı alan, haberlerin dikkat çekmesi açısından ve gazetenin habere verdiği önemi göstermesi bakımından önemlidir. İncelemede haberlerin kapladığı alan, 1/4 ile 4/4 ölçeği arasında derecelendirilerek sınıflandırılmıştır. Tablo 5.'te yer alan verilere göre, gazetelerin tamamının, haberleri büyük oranda 1/4 ile 2/4 ölçeğinde yayınladığı anlaşılmaktadır. Ancak *Yeni Şafak* gazetesinin 3/4 ile 4/4 ölçeği aralığında yayınladığı haberlerin yüzdesi (% 28) dikkat çekmektedir.

Tablo 6. Gazetelere Göre Haberlerin Yayımlandığı Bölüm

Bölüm	Gazete					Toplam
	Hürriyet	Zaman	Yeni Şafak	Posta	Cumhuriyet	
Gündem	29 66%	12 35%	49 72%	29 83%	61 70%	180 67%
Eğitim	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 3%	0 0,0%	1 1%
Sağlık	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 2%	2 1%
Siyaset/Dış Siyaset	9 21%	14 41%	12 18%	0 0,0%	11 13%	46 17%
Ekonomi	6 14%	3 9%	3 4%	4 11%	9 10%	25 9%
Kültür-Sanat	0 0,0%	4 12%	4 6%	0 0,0%	4 5%	12 5%
Magazin	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 3%	0 0,0%	1 1%
Bölge Sayfası	0 0,0%	1 3%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 1%
Toplam	44 100,0%	34 100,0%	68 100,0%	35 100,0%	87 100,0%	268 100,0%

Haberlerin gazete içerisinde hangi bölümde yayımlandığı, haberin bağlamını ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır. Suriyeli mülteci olgusunun birçok açıdan toplumsal bağlamı bulunmaktadır. Bu bağlamların başında savaş, siyaset, ekonomi, uluslararası ilişkiler gibi konular gelmektedir. Örnekleme olarak seçilen gazetelerin Suriyeli mültecilerle ilgili yayınladığı haberlerin büyük bir çoğunluğunun, ifade edilen bağlamlar çerçevesinde sunulduğu görülmektedir. Bu bağlamda bütün gazetelerde haberlerin büyük bir çoğunluğunun “Gündem” sayfasında yayımlandığı görülmektedir. Bunun dışında Suriyeli mültecilere yönelik haberlerin en çok “Siyaset/Dış Siyaset” ile “Ekonomi” sayfalarında yer aldığı ifade edilmelidir. Dikkat çeken bir diğer önemli konu, Suriyeli mültecilere ilişkin haberlerin bölge sayfalarından ziyade ulusal sayfalarda yayınlanmasıdır. Bu durum, gazetelerin konuyu ulusal düzlemde ele aldığını göstermesi bakımından önemlidir. Çünkü Türkiye’de Suriyeli mültecilerin bazı bölgelerde, özellikle de Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde yoğunlaştıkları bilinmektedir. Ancak gazeteler bölge sayfalarını kullanmayı tercih etmeyerek, konuyu ulusal gündeme taşımaktadır. Tablo 6.’daki verilere göre, Suriyeli mülteci olgusunun gazetelerde en çok “Gündem”, “Siyaset” ve “Ekonomi” ile ilişkilendirilerek sunulduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 7. Gazetelere Göre Haberlerin İçeriği

İçerik	Gazete					Toplam
	<i>Hürriyet</i>	<i>Zaman</i>	<i>Yeni Şafak</i>	<i>Posta</i>	<i>Cumhuriyet</i>	
Siyasi	24 55%	12 35%	28 41%	7 20%	34 39%	105 39%
Ekonomik	5 11%	5 15%	5 7%	4 11%	10 12%	29 11%
Toplumsal	15 34%	16 47%	28 41%	23 65%	38 44%	120 45%
Hukuki	0 0,0%	1 3%	3 4%	1 3%	1 1%	6 2%
Dini	0 0,0%	0 0,0%	4 6%	0 0,0%	4 5%	8 3%
Toplam	44 100,0%	34 100,0%	68 100,0%	35 100,0%	87 100,0%	268 100,0%

Nitekim haberlerin içeriğine bakıldığında da benzer bir durum ile karşılaşılmaktadır. Tablo 7.’de yer alan bulgulara göre, Suriyeli mültecilerle ilgili yayınlanan haberlerin sırasıyla toplumsal, siyasal ve ekonomik içerikle yayımlandığı anlaşılmaktadır. Hürriyet gazetesinin en çok siyasi, *Zaman* gazetesinin toplumsal, *Yeni Şafak* gazetesinin siyasi ve toplumsal, *Posta* ve *Cumhuriyet* gazetelerinin toplumsal içerikte haber yaptığı görülmektedir. Tablodaki içerik dağılımları arasında en çok dikkat çeken hususlardan biri, konuya dini perspektiften yaklaşımın oldukça düşük olmasıdır. *Cumhuriyet* (%5) ve *Yeni Şafak* (%6) gazeteleri Suriyeli mülteci konusunu düşük oranda da olsa, dini tanımlarla sunmuştur. *Zaman*, *Hürriyet* ve *Posta* gazetelerinin ise konuya dair dini bir içerik sunmaması dikkat çekicidir.

Tablo 8. Gazetelere Göre Haberlerin Teması

Tema	Gazete					Toplam
	Hürriyet	Zaman	Yeni Şafak	Posta	Cumhuriyet	
Savaş	13 30%	11 32%	23 34%	10 29%	28 32%	85 32%
Yoksulluk	4 9%	2 6%	5 7%	3 9%	7 8%	21 8%
Suç	0 0,0%	2 6%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 1%
Toplumsal Gelişme	9 21%	8 24%	20 29%	5 14%	16 18%	58 22%
Olay/Çatışma	4 9%	4 12%	5 7%	7 20%	8 9%	28 10%
Yasal/Hukuki Konular	7 16%	1 3%	7 10%	5 14%	9 10%	29 11%
Kamp Yaşamı/Barınma	2 5%	0 0,0%	2 3%	2 6%	6 7%	12 5%
Ekonomik Kaygı/Sorunlar	5 11%	6 18%	6 9%	3 9%	11 13%	31 12%
Sağlık	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 2%	2 1%
Toplam	44 100,0%	34 100,0%	68 100,0%	35 100,0%	87 100,0%	268 100,0%

Haberlerin içeriğinin dışında, hangi temayı kullandığı bir başka önemli konudur. Tablo 8.'de gazetelerin yayınladığı haberlerde kullandığı ve ön plana çıkardığı temalar yer almaktadır. Buna göre haberlerde en çok "Savaş" temasının kullanıldığı anlaşılmaktadır. Diğer önemli temalar ise toplumsal gelişmeler ve ekonomik kaygı/sorunlardır. Hem haberlerin içeriği hem de haberlerde ön plana çıkarılan temalar, Suriyeli mültecilerin haberlere konu edilmiş biçimleri hakkında önemli veriler sunmaktadır. Suriyeli mültecilerin mevcut hukuki durumları yerine, genellikle tarihsel bağlamlarını ifade eden 'savaş' ve 'yoksulluk' teması ile temsil edilmesi, mağduriyetin ön plana çıkarıldığı ve hukuki hakların göz ardı edildiğini göstermektedir. Tablodaki dikkat çekici bir diğer ayrıntı ise; bireyselliği ifade eden 'suç' teması yerine kolektifliği ifade eden 'olay/çatışma' temalarının ön plana çıkarılmasıdır. Bu durum, toplumsal gerilimdeki bireysel istisna algısının önüne geçerek, mültecileri genel olarak 'rahatsız edici bir unsur' olarak kategorize etmektedir.

Tablo 9. Gazetelere Göre Haberlerdeki Temsil Biçimi

Temsil Biçimi	Gazete					Toplam
	Hürriyet	Zaman	Yeni Şafak	Posta	Cumhuriyet	
Huzur Bozucu/Suçlu	4 9%	3 9%	2 3%	3 9%	5 6%	17 6%
Mağdur	11 25%	10 29%	38 56%	12 34%	36 41%	107 40%
Yoksul/Muhtaç	3 7%	1 3%	3 4%	1 3%	9 10%	17 6%
İstilacı/Yayılmacı	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	3 9%	2 2%	5 2%
Sığınmacı/Mülteci/Göçmen	18 41%	13 38%	23 34%	12 34%	21 24%	87 33%
Kaçak	3 7%	1 3%	1 2%	1 3%	7 8%	13 5%
Ekonomik Yük	5 11%	6 18%	1 2%	3 9%	7 8%	22 8%
Toplam	44 100,0%	34 100,0%	68 100,0%	35 100,0%	87 100,0%	268 100,0%

Haberlerin içerisinde kullanılan ifadeler, seçilen kelimeler, kullanılan görseller, konu ve tema seçimi, haberin yönelimi Suriyeli mültecilerin temsil edilmiş biçimleri hakkında önemli ipuçları sunmaktadır. Bu bağlamda temsil biçimlerine ilişkin oluşturulan kategoriler içerisinde Suriyeli mültecilere ilişkin en yaygın temsil biçiminin “mağdur” olduğu görülmektedir. Ancak gazetelerin sayısal verilerine tek tek bakıldığında farklılıklar da ortaya çıkmaktadır. Örneğin *Hürriyet* (% 41) ve *Zaman* (% 38) gazetesi çoğunlukla “Sığınmacı, Mülteci, Göçmen” kategorisinde, *Yeni Şafak* (% 56) ve *Cumhuriyet* (% 41) “Mağdur” kategorisinde temsil etmiştir. *Posta* gazetesi ise her iki kategoride de eşit (% 34) bir dağılıma sahiptir. Bu durum Türkiye’deki Suriyeli mültecilerin ağırlıklı olarak “mağdur” kategorisi içerisinde değerlendirildiğini göstermektedir.

Tablo 10. Gazetelere Göre Haberlerde Yer Alan Suriyeliler

Suriyeliler	Gazete					Toplam
	<i>Hürriyet</i>	<i>Zaman</i>	<i>Yeni Şafak</i>	<i>Posta</i>	<i>Cumhuriyet</i>	
Kadınlar	0 0,0%	1 3%	2 3%	1 3%	2 2%	6 2%
Erkekler	3 7%	4 12%	2 3%	0 0,0%	1 1%	10 4%
Çocuklar	0 0,0%	1 3%	4 6%	3 9%	3 3%	11 4%
Yaşlılar	0 0,0%	0 0,0%	1 2%	0 0,0%	0 0,0%	1 1%
Suriyeli Aileler	0 0,0%	0 0,0%	1 2%	0 0,0%	0 0,0%	1 1%
Türkmenler	2 5%	2 6%	0 0,0%	0 0,0%	4 5%	8 3%
Genel	39 89%	26 77%	58 85%	31 89%	77 89%	231 86%
Toplam	44 100,0%	34 100,0%	68 100,0%	35 100,0%	87 100,0%	268 100,0%

Araştırmaya dahil edilen haberler incelendiğinde Suriyeli mültecilerin çoğunlukla “genel” bir ifade ile haberlere konu olduğu görülmektedir. Genelleştirme, haberlerde temsil biçimlerinin şekillenmesinde kullanılan önemli bir uygulamadır. Gazeteler genelleştirme yoluyla, durumu kişisellikten uzak bir yapıda “öteki”ni bütünüyle bir tarzda ele almaktadır.

Tablo 11. Gazetelere Göre Haberlerin Aktörleri

Aktörler	Gazete					Toplam
	<i>Hürriyet</i>	<i>Zaman</i>	<i>Yeni Şafak</i>	<i>Posta</i>	<i>Cumhuriyet</i>	
Hükümet Temsilcileri	7 16%	9 27%	7 10%	7 20%	14 16%	44 16%
Yerel Yönetimler	2 5%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 1%
Siyasi Partiler	3 7%	1 3%	0 0,0%	3 9%	4 5%	11 4%

STK'lar	0 0,0%	2 6%	2 3%	0 0,0%	5 6%	9 3%
Sivil Vatandaşlar	10 23%	7 21%	11 16%	7 20%	13 15%	48 18%
Güvenlik Güçleri	4 9%	0 0,0%	3 4%	4 11%	6 7%	17 6%
Yasal Merciler	6 14%	6 18%	17 25%	9 26%	18 21%	56 21%
Yabancı Kişi/ Kuruluş / Medya	6 14%	3 9%	10 15%	1 3%	8 9%	28 10%
IŞİD/YPG/ PYD	5 11%	3 9%	12 18%	4 11%	16 18%	40 15%
Esad/Suriye Rejimi	1 2%	3 9%	6 9%	0 0,0%	2 2%	12 5%
Medya	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 1%	1 1%
Toplam	44 100,0%	34 100,0%	68 100,0%	35 100,0%	87 100,0%	268 100,0%

Gazetelerde yer alan haberlerin aktörleri önemli bir ölçüt olarak değerlendirilmektedir. Haberin konuya eğilimi ve yaklaşımı, ister olumlu, isterse olumsuz olsun, haberin içerisinde yer alan taraflar gazetelerin ön plana çıkardığı ya da çıkarmaya çalıştığı algıyı pekiştirmektedir. Bu bağlamda Suriyeliler dışında haberde yer alan aktörler önem taşımaktadır. Elde edilen verilere göre, haberlerin toplam dağılımına bakıldığında en çok yasal mercilerin haberlerin aktörü olarak konumlandırıldığı anlaşılmaktadır. Gazetelere göre değerlendirildiğinde ise durum farklılaşmaktadır. Örneğin, *Hürriyet* gazetesi en çok (% 23) “sivil vatandaşları”, *Zaman* gazetesi ise en çok (% 27) “hükümet temsilcilerini” haberin aktörü olarak konumlandırmıştır. *Yeni Şafak*, *Posta* ve *Cumhuriyet* gazeteleri ise en çok “yasal mercileri” haberin aktörü olarak göstermiştir.

Tablo 12. Gazetelere Göre Haberlerin Yaklaşımı

Yaklaşım	Gazete					Toplam
	<i>Hürriyet</i>	<i>Zaman</i>	<i>Yeni Şafak</i>	<i>Posta</i>	<i>Cumhuriyet</i>	
Olumlu	11 25%	1 3%	30 44%	6 17%	11 13%	59 22%
Olumsuz	33 75%	33 97%	38 56%	29 83%	76 87%	209 78%
Toplam	44 100,0%	34 100,0%	68 100,0%	35 100,0%	87 100,0%	268 100,0%

Gazetelerin Suriyeli mülteci olgusuna ilişkin yayınladığı haberlerin yaklaşımı ve konuyu ele alış şekli oldukça önemlidir. Bu bakımdan Suriyeli mültecilerle doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkilendirilerek yayınlanan haberlerini önemli bir kısmının “olumsuz” bir yaklaşımı içerisinde barındırdığı görülmektedir. Buradaki olumsuzluğun kaynağı habere konu olan olayın niteliği ile yakından ilişkilidir. Örneğin Suriyelilerin savaş, toplumsal huzursuzluklar, ekonomik anlamda işsizlik, barınma koşulları gibi olumsuz gelişmeler etrafında haberlere konu olduğu görülmektedir. *Yeni Şafak* gazetesi dışında

diğer gazetelerin çok daha yoğun bir biçimde olumsuz içerikli haber verme yaklaşımına sahip olduğu belirtilmelidir. Haberlere genel olarak bakıldığında haberlerin önemli bir kısmının (% 78) olumsuz bir yaklaşıma sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum Suriyeli mülteci olgusunun bir “sorun” olarak değerlendirilmesine katkıda bulunmaktadır.

Tablo 13. Gazetelere Göre Haberde Siyasi Eleştiri

Eleştiri	Gazete					Toplam
	<i>Hürriyet</i>	<i>Zaman</i>	<i>Yeni Şafak</i>	<i>Posta</i>	<i>Cumhuriyet</i>	
Var	12 27%	17 50%	12 18%	9 26%	38 44%	88 33%
Yok	32 73%	17 50%	56 82%	26 74%	49 56%	180 67%
Toplam	44 100.0%	34 100.0%	68 100.0%	35 100.0%	87 100.0%	268 100.0%

Haberlerin içeriği siyasi eleştiri olup olmadığı bağlamında incelendiğinde, haberlerin büyük bir çoğunluğunun (% 67) siyasi eleştiri içermediği görülmektedir. Siyasi eleştiri içeren haberlerin en çok yayınlandığı gazeteler ise sırasıyla *Zaman* ve *Cumhuriyet* gazeteleridir. Bu durum *Zaman* ve *Cumhuriyet* gazetelerinin konuyu daha yüksek oranda siyasallaştırdığını göstermektedir.

Tablo 14. Gazetelere Göre Haberlerin İlgisi

İlgi	Gazete					Toplam
	<i>Hürriyet</i>	<i>Zaman</i>	<i>Yeni Şafak</i>	<i>Posta</i>	<i>Cumhuriyet</i>	
Doğrudan	22 50%	21 62%	49 72%	17 49%	48 55%	157 59%
Dolaylı	22 50%	13 38%	19 28%	18 51%	39 45%	111 44%
Toplam	44 100.0%	34 100.0%	68 100.0%	35 100.0%	87 100.0%	268 100.0%

İncelenen haberlerin büyük bir çoğunluğu (% 58) Suriyeli mültecilerle doğrudan bir ilgiye sahipken, yine önemli bir kısmı (% 41) Suriyeli mültecilerle dolaylı bir ilgiye sahiptir. Bu durum gazetelerin, haberleri büyük oranda doğrudan Suriyeli mülteci olgusuna yönelik yayınladıklarını göstermektedir. Ancak diğer taraftan bu veriler, dolaylı bir ilgiye sahip haberlerin de Suriyeli mülteci konusuyla ilişkilendirilerek verildiğini göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

Tablo 15. Gazetelere Göre Haberlerin Eğilimi

Eğilim	Gazete					Toplam
	<i>Hürriyet</i>	<i>Zaman</i>	<i>Yeni Şafak</i>	<i>Posta</i>	<i>Cumhuriyet</i>	
Eleştiri	2 5%	9 27%	10 15%	5 14%	17 20%	43 16%
Öfke/Tepki/Nefret	1 2%	0 0,0%	2 3%	1 3%	0 0,0%	4 2%
Dramatize	0 0,0%	2 6%	10 15%	7 20 %	16 18%	35 13%
Sevinç/Mutluluk	5 11%	0 0,0%	15 22%	1 3%	6 7%	27 10%
Övgü	0 0,0%	0 0,0%	7 10%	3 9%	3 3%	13 5%
Sorun	36 82%	23 68%	24 35%	18 51%	45 52%	146 55%
Toplam	44 100,0%	34 100,0%	68 100,0%	35 100,0%	87 100,0%	268 100,0%

Suriyeli mültecilere ilişkin yayınlanan haberlerin büyük oranda konuyu bir “sorun” olarak ele aldığı görülmektedir. Bütün gazetelerin aynı eğilim içerisinde olduğu anlaşılmaktadır. Ancak diğer taraftan *Yeni Şafak* gazetesinde “sorun” olarak görme eğiliminin diğer gazetelere oranla en düşük oranda olduğu, aksine “Sevinç/mutluluk” eğiliminin en yüksek oranda olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 16. Gazetelere Göre Haberin Kaynağı

Kaynak	Gazete					Toplam
	<i>Hürriyet</i>	<i>Zaman</i>	<i>Yeni Şafak</i>	<i>Posta</i>	<i>Cumhuriyet</i>	
Gazete Muhabiri	31 71%	31 91%	38 56%	5 14%	53 61%	158 59%
Ajans	8 18%	1 3%	2 3%	10 29%	18 21%	39 15%
Kaynak Belirsiz	5 11%	2 6%	28 41%	20 57%	16 18%	71 26%
Toplam	44 100,0%	34 100,0%	68 100,0%	35 100,0%	87 100,0%	268 100,0%

Gazetelere göre haberlerin kaynağı incelendiğinde, örneklem olarak seçilen gazetelerin Suriyeli mültecilerle ilgili yayınladığı haberlerin büyük bir çoğunluğunda kendi muhabirlerini kaynak olarak kullandığı görülmektedir. Bu durum, haber söylemlerinin üretim süreçlerindeki kontrolün gazetelerde olduğunu ortaya koymaktadır. Nitekim ajans haberlerinde söylem kontrolü gazetede değildir. Kaynağın belirsiz tutulması, söylem pratiklerinin farklı bir türüne işaret etmektedir.

Tablo 17. Gazetelere Göre Haberlerde Görüşü Alınan Kişiler

Görüşü Alınan Kişiler	Gazete					Toplam
	Hürriyet	Zaman	Yeni Şafak	Posta	Cumhuriyet	
Görüş Alınmamış	19 43%	17 50%	33 49%	20 57%	38 44%	127 47%
Uzman/Akademisyen	1 2%	3 9%	4 6%	4 11%	10 12%	22 8%
Hükümet Temsilcileri	4 9%	0 0,0%	7 10%	3 9%	3 3%	17 6%
Siyasi Partiler	1 2%	2 6%	0 0,0%	3 9%	4 5%	10 4%
STK'lar	0 0,0%	1 3%	2 3%	0 0,0%	7 8%	10 4%
Sivil Vatandaşlar	4 9%	2 6%	1 2%	2 6%	3 3%	12 5%
Suriyeliler	4 9%	3 9%	14 21%	1 3%	8 9%	30 11%
Yerel Yönetimler	2 5%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 1%
Yabancı Kişi/Kuruluş/Medya	8 18%	5 15%	7 10%	2 6%	14 16%	36 13%
İŞİD/YPG/PYD	1 2%	1 3%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 1%
Toplam	44 100,0%	34 100,0%	68 100,0%	35 100,0%	87 100,0%	268 100,0%

Haberde görüş alma; olaya tanıklık etme ve olayın gerçekliğini ve güvenilirliğini sağlamlaştırma anlamında önem taşımaktadır. Diğer taraftan görüşüne başvurulmuş kişilerin kimliği de bu anlamda önemlidir. Bu bakımdan araştırmaya dahil edilen 268 haberden 127'sinde (% 47) görüş alınmadığı tespit edilmiştir. Görüş alınan haberlerde ise en çok (% 13,4) “Yabancı Kişi/Kuruluş/Medya”dan görüşlere yer verildiği anlaşılmaktadır. En çok görüşüne başvurulmuş bir diğer kategori ise (%11) “Suriyeliler”dir. Bu bağlamda “Suriyeliler”den en çok görüş alan gazetenin *Yeni Şafak* gazetesi olduğu anlaşılmaktadır. “Uzman-Akademisyen”den en çok görüş alan gazeteler ise *Posta* ve *Cumhuriyet*'tir.

Tablo 18. Gazetelere Göre Alınan Görüşlerin Yaklaşımı

Yaklaşım	Gazete					Toplam
	Hürriyet	Zaman	Yeni Şafak	Posta	Cumhuriyet	
Olumlu	10 40%	0 0,0%	23 66%	2 13%	4 8%	39 28%
Olumsuz	15 60%	17 100,0%	12 34%	13 87%	45 92%	102 72%
Toplam	25 100,0%	17 100,0%	35 100,0%	15 100,0%	49 100,0%	141 100,0%

Görüş alınan 141 haber içerisinde yer alan görüşlerin yaklaşımı Tablo 18.'de yer almaktadır. Buna göre alınan görüşlerin büyük bir çoğunluğu (% 72) "olumsuz" bir yaklaşıma sahiptir. Gazetelere göre dağılım incelendiğinde ise *Yeni Şafak* gazetesi hariç, diğer gazetelerde alınan görüşlerin büyük bir çoğunluğu "olumsuz" bir yaklaşıma sahiptir. Örneğin *Posta* gazetesinde 5 Nisan 2015 tarihinde yayınlanan "Verem Hortladı" başlıklı haberde; "*Başta İstanbul olmak üzere büyük kentlerde Suriyeli göçmenler nedeniyle verem vakalarında artış var.*" görüşüne yer verilmiştir. Bu görüşe göre veremin artış göstermesinin en temel nedeni Suriyeli göçmenlerdir. Başka bir örnek vermek gerekirse *Cumhuriyet* gazetesinde 19 Ocak 2015 tarihinde yayınlanan haberde "*Yozlaşma daha da artacak*" yargısına yer verilerek Suriyeli mülteciler nedeniyle ahlaki bir yozlaşmanın ortaya çıktığına dair olumsuz bir görüş haberde yer almaktadır. Alınan görüşlerin büyük çoğunluğunun olumsuz olduğu görülürken, *Yeni Şafak* gazetesinde ise % 66 "olumlu" görüşlere başvurulmuştur.

Haber Söylemlerinin Çözümlemesi

Analiz kapsamında seçilen haberlerin söylem çözümlemesi van Dijk'ın belirttiği makro yapı kategorileri çerçevesinde yapılacaktır. Böylelikle; haber başlıkları, haber girişleri (spotlar), ana olayın sunumu, art alan ve bağlam ile haber kaynakları ve tarafların değerlendirmesi yapılmaktadır.

Haber Başlıkları

Okuyucular haber metnini yorumlarken, tahakküm yapılarının kurulduğu başlıklardaki ilk sözcükler, öbekler ve cümlelere odaklanmaktadır (van Dijk, 1988: 144). Bu bakımdan başlıklara yansıyan ideolojik söylemin çözümlemesi, haberin doğru okunması açısından gereklidir. İncelenen haberler arasında dikkat çeken örnek başlıklar şunlardır;

"*Suriyeliler 11 İl Kadar*" (Cumhuriyet, 2 Mart 2015).

"*Şanlıurfa'yı Karıştırdılar!*" (Yeni Şafak, 18 Mayıs 2015).

"*Suriyeli Sermayesiyle Geldi*" (Yeni Şafak, 13 Mart 2015).

"*Tek Sığınak Türkiye*" (Yeni Şafak, 12 Haziran 2015).

"*Yanlış Suriyeli Politikası, Türk ve Suriyeli Kadınların Hayatını Kararttı*" (Zaman, 25 Mayıs 2015).

"*Suriyeli Etkisi*" (Hürriyet, 5 Şubat 2015).

"*Suriyeli Savaşı*" (Hürriyet, 11 Mayıs 2015).

"*İkinci Dünya Savaşı'ndan Beter*" (Posta, 19 Haziran 2015).

Ana akım haber gazetelerinde yer alan haber başlıklarının ortak noktasını kategorize etme ve yaftalama oluşturmaktadır. Haberlerde temsil edilen aktörler, yasal statüleri

olan “mülteci” ya da “sığınmacı” yerine genel olarak “Suriyeli” olarak tanımlanmıştır. Toplumsal bağlamda olumsuz ve küçümseyici bir anlam karşılığı bulan bu söylem ile aktörlerin asıl kimlikleri göz ardı edilerek etnik ve edilgen kimlikleri ön plana çıkarılmıştır. Dikkat çeken diğer nokta ise; haber başlıklarının, zaman, içerik ve aktörler gibi konuyu nitelleyen, açıklayan ve tarif eden yeterli derecede bilgi içermemesidir. Bu noktada haber başlıklarında enformasyon eksiltimine gidildiği ve yüklemi olmayan bazı ifadelerle taraflı kurgulama yapıldığını söylemek mümkündür.

Bununla birlikte gazetelerin haber başlıklarında farklı bir söylem anlayışının var olduğu görülmektedir. Hükümet yanlısı bir yayın anlayışı olan *Yeni Şafak* gazetesi, hükümet politikalarını ve mülteci konusunu meşrulaştırıcı başlıklar kullanmıştır. Mülteciler hakkındaki “ekonomik yük” algısını yıkmaya ve yeni bir gerçeklik üretmeye yönelik ifadeler yer almaktadır. Bir diğer başlıkta yer alan “Tek Sığınak Türkiye” ifadesiyle, mültecilerin edilgen ve muhtaç konumu pekiştirilmiş ve Türkiye (dolaylı olarak hükümet), sahiplenici bir konuma oturtulmuştur. Ayrıca başlıktaki “Tek” ifadesiyle, milyonları bulan mülteci kabulüne yönelik bir meşrulaştırılmaya gidilmiştir. *Yeni Şafak* gazetesinde en dikkat çekici başlık ise “Şanlıurfa’yı Karıştırdılar” ifadesiyle verilmiştir. İlk bakışta olayın faillerinin mülteciler olduğu algılansa da, kastedilen yerel halktır. Haberin içeriğinde yerel halk, mültecilere karşı provokatif olmakla itham edilmiştir. Aynı olay *Hürriyet* gazetesinde ise “Suriyeli Savaşı” olarak temsil edilerek olumsuz çağrışım yaratılmıştır. Ayrıca olayın “savaş” olarak nitelenmesi, haberdeki abartı ve kurgulamanın boyutlarını gözler önüne sermektedir. Enformasyon eksiltimi ile mağdur ve fail algısı yer değiştirmiştir.

Hükümet karşıtı bir yayın politikası olan *Cumhuriyet* gazetesi “Suriyeliler 11 İl Kadar” başlığını kullanarak, mültecilerin “istilacı ve yayılımcı” olduğunu ima etmekle birlikte, dolaylı olarak hükümet politikasını eleştirmiştir. Hükümet karşıtı yayın politikası bulunan *Zaman* gazetesi ise, mağduriyetin sembollerinden biri olan ve edilgen kimliği ile ön plana çıkan kadınlar üzerinden eleştiri getirmiştir. *Hürriyet* gazetesi, diğer gazetelerde de yer bulan ekonomik gerileme konulu haberde “Suriyeli Etkisi” başlığını kullanarak, mültecileri ekonomik sorunların kaynağı ve sorumlusu olarak ön plana çıkarmıştır. *Posta* gazetesi ise savaşın yıkıcı boyutlarına vurgu yapan ve toplumsal sorunları ön plana çıkaran başlıkta, “İkinci Dünya Savaşı” gibi tarihte oldukça derin izler bırakan bir metafor kullanmıştır.

Haber Girişleri (Spotlar)

Başlıkta sunulan enformasyonun genişletildiği ve haber metnine geçişi sağlayan haber girişleri, habere konu olan olay, zaman ve taraflar hakkında ifadelerin yer aldığı bölümdür. Haber girişleri genel olarak metnin özeti niteliği taşımaktadır. Girişte sunulan bilgiler, metnin okunurluk düzeyi üzerinde de belirleyici olmaktadır. Çözümleme kapsamında seçilen örnek haber girişleri şöyledir;

“Suriyelilerin geldiği 2011’de Mardin’de işsizlik yüzde 9 iken 2013’te yüzde 20,6’ya fırladı”
(Cumhuriyet, 3 Mayıs 2015).

“Savaştan kaçan binlerce Suriyeli Türkiye’deki hayat mücadelelerinde ayakta kalmak için kimi

günlük 5 liraya çalışmak kimi de dilenmek zorunda” (Cumhuriyet, 2 Mayıs 2015).

“Şanlıurfa’da sosyal medyada örgütlenip Suriyelileri protesto etmek isteyen grup, polis tarafından dağıtılınca karşısına çıkan mültecilere saldırdı. [...] Provokatörlerin kışkırttığı grup, karşısına çıkan mültecileri hastanelik etti” (Yeni Şafak, 18 Mayıs 2015).

“Savaş yüzünden ülkesini terk edip başka bir ülkeye göç etmek zorunda kalan Suriyeli kadınların ilk gitmek istediği ülke Türkiye. [...] Çünkü Arap ülkelerinde istismarın yüksek olduğu biliniyor” (Yeni Şafak, 26 Şubat 2015).

“Irak’taki IŞİD zulmünden kaçarak Türkiye’ye sığınan Türkmenler, Suriyelilere bir günde çıkarılan geçici kimlik kartı kendilerine verilmediği için sağlık hizmetlerinden yararlanamıyor” (Zaman, 5 Haziran 2015).

“Suriye’deki iç savaş en çok kadınları etkiledi. Suriye’deki iç savaştan kaçarak Türkiye’ye sığınan Suriyeli kadınların Türk erkeklerine ikinci eş olarak alınması, hem Suriyeli hem de Türk kadınların hayatını kararttı” (Zaman, 25 Mayıs 2015).

“Büyüme yavaşladı, Suriyeli mülteciler işgücüne katıldı, yeterli istihdam yaratılamadı ve işsizlik Ocak 2015’te 11,3 ile son beş yılın zirvesine çıktı” (Hürriyet, 16 Nisan 2015).

Örnek haber girişlerinde dikkat çeken temel nokta; habere konu olan olayların kapsamlıca ve çok yönlü sunumu yerine, sınırlı bir perspektiften sunulmasıdır. Temsil edilen konular, spesifik yaklaşım ve örnekler üzerinden inşa edilen ideolojik söylemler aracılığıyla aktarılmıştır. Bu noktada enformasyon eksiltimi ve manipüle edici bir kurgulamanın varlığı söz konusudur. Ayrıca mültecileri tanımlayan genelleyici “Suriyeli” ifadesi haber girişlerinde de tekrar edilmiştir.

Cumhuriyet gazetesi ve *Hürriyet* gazetesi, mültecileri kötü ekonomik gidişatın temel sorumlusu olarak göstermiştir. Söylemin retoriğini güçlendirmek için sayısal veriler kullanılmıştır. *Cumhuriyet* gazetesinin haberinde ise, mültecilerin kötü yaşam koşulları ve edilgen konumları, sunulan gerekçelerle birlikte meşrulaştırılmıştır. *Zaman* gazetesi ise Türkmen mültecileri Suriyeli mültecilerden ayırarak “bizden biri” algısı yaratmış ve temsil edilen çatışma durumu üzerinden yasal mercilere eleştiri yöneltmiştir. Türkmenlerin ön plana çıkarılması, Suriyeli mültecilerin ötekileştirildiğinin bir göstergesidir.

Zaman gazetesi ve *Yeni Şafak* gazetesi, kadın metaforu üzerinden karşıt söylemler geliştirmiştir. *Yeni Şafak* gazetesi Türkiye’nin mülteci politikalarını kadınlar üzerinden meşrulaştırırken, *Zaman* gazetesi kadınları mağdur olarak tanımlamış ve bu mağduriyet tanımı üzerinden eleştiri yöneltmiştir. İki gazetenin de haber girişinde yer alan bazı ifadeleri kalın puntolarla yazması, okuyucuların dikkatini çekmeye ve inandırıcılığı arttırmaya yöneliktir. *Zaman* gazetesinde mağduriyetin Suriyeli kadınlarla birlikte Türk kadınları da kapsayacak şekilde genişletilmesi, yöneltilen eleştiriye kuvvetlendirmekte ve okuyucuların duygusal bağ kurmasını sağlamaktadır. *Yeni Şafak* gazetesi ise kadınların yaşadığı sosyal sorunları sadece cinsel istismar özelinde ele almıştır. Mülteci kadınların içinde bulunduğu sosyal sorun, hukuksal ya da sosyal statü yerine cinsel kimlik üzerinden inşa edilmiştir. Ancak cinsellik vurgusu söylemde yer almamış, “istismar” ifadesi kullanılarak imada bulunulmuştur.

Suriyeli mültecileri meşrulaştırma ve toplumsal tepki reflekslerini yumuşatma eğilimindeki *Yeni Şafak* gazetesi 3 numaralı haberde, “mağdur Suriyeli” algısını, yerel halkı saldırgan ve provokatif gruplar şeklinde tanımlayarak pekiştirmiştir. Mültecilerin

mağduriyet temsilleri, egemen perspektiften anlamlandırılan, edilgen ve muhtaç oldukları algısının bir uzantısı niteliği de taşımaktadır.

Ana Olayın Sunumu

Ana olay kategorisi, haber metnine konu olan olayın işlendiği ve asıl bilginin sunulduğu kısımdır. Örnek olarak seçilen haberlerde, ekonomik sorunlar, toplumsal gerilimler, başarı hikâyeleri, insan hakları ve siyasi durumlar ana olay olarak işlenmekte, ideolojik söylemler ve durum tanımları içeriğin kurgulanmasında etkin rol oynamaktadır. Çözümleme kapsamındaki örnek ana olay sunumları şöyledir;

“Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı sınır illerinde kiralar ikiye katlanırken, bu illerde yaşanan enflasyon da Türkiye ortalamasının üzerine çıktı. Kilis’te ev fiyatları 400 TL’den 1000 TL’ye çıktı. Kilis ekonomik açıdan bakıldığında da Suriye krizinden ciddi anlamda olumsuz etkilendi. Kentin Suriye olayları öncesinde 300 milyon dolara yaklaşan ihracatı önce 10 milyon dolara düşmüş, sonrasında 20 milyon dolara tırmansa da kriz öncesi rakamlarda seyrediyor” (Cumhuriyet, 3 Mayıs 2015).

“Büyükşehir Belediyesi’nin arka sokağında toplanan yaklaşık 30 kişilik grup, karşılarına çıkan 3 Suriyeliye saldırdı. Mültecilerden biri bıçaklanırken arkadaşları ise tekme-tokat dövuıldı. Suriyeli göçmenler sağlık ekipleri tarafından Mehmet Akif İnan Eğitim ve Araştırma Hastanesi’ne kaldırıldı” (Yeni Şafak, 18 Mayıs 2015).

“Suriyeli kızların kuma olarak evine geldiği yüzlerce Şanlıurfalı kadın ya boşandı ya da sahipsiz kaldı. Boşanmayan kadınlar ise eşleri tarafından çocukları ile tehdit ediliyor. Bu kadınlardan biri de eşi üç yıldır Suriyeli bir kadınla yaşayan 7 çocuk annesi H.K. Selçuklu Mahallesi’nde yaşayan H.K. yaşadığı durumu “biz yaşayan ölüyüz” diye özetliyor.” (Zaman, 25 Mayıs 2015).

“Suriye’deki iç savaştan kaçarak Türkiye’ye gelen yüz binlerce Suriyeli mülteciden biri Muhammed Nizar Bitar, İstanbul’da sıfırdan başladığı hayatında lokanta zinciri kurdu. 4 yıl önce Aksaray’da bir bodrum katında lokantalara yemek servisi yapmaya başlayan beş çocuk babası Bitar’ın ş anda çoğu kendisi gibi Suriyeli mülteci olan 22 ortakla açtığı 5 lokantası iki tane de lavaş fırını bulunuyor. Son lokantasını geçen hafta Taksim’de açan Bitar’ın yanında 300 Suriyeli mülteci çalışıyor” (Hürriyet, 10 Mart 2015).

“Dünyada en fazla sığınmacıya ev sahipliği yapan ülke; Türkiye. 2 Milyon sığınmacıyı kabul eden Türkiye 4,5 yılda 6 milyar dolar harcadı. Pakistan ise 1,51 milyon kişiyle en fazla sığınmacıya ev sahipliği yapan ikinci ülke. Pakistan’ı ise sırasıyla, Lübnan, İran, Etiyopya ve Ürdün izliyor. Amerika ve Avrupa ülkeleri listede yok” (Posta, 19 Haziran 2015).

Haber ana olaylarında, medya ve toplum tarafından üretilen söylemlerin pekiştirildiği görülmektedir. Bu bağlamda mülteciler genel olarak, ekonomik yük, sosyal sorun ve mağdur kavrayışı ekseninde temsil edilmiştir. Gazetelerin ideolojik uzlaşma noktalarından biri; mültecilerin muhtaç ve edilgen yapısıdır. Çünkü toplumsal gerilim ve ekonomi haberlerindeki olumsuz temsillerde bile, mültecilerin edilgen ve kontrol mekanizmasından yoksun, olumsuzluk timsali yapısına atıfta bulunmaktadır. Nitekim mülteciler olumsuzluğun merkezinde yer aldıkları temsillerde en fazla “sorumlu” olabilmekte, fail olmaktan uzak bir profile sığdırılmaktadır.

Zaman gazetesi mağduriyet metaforunu kadın ve çocuk imgeleri üzerinden inşa etmiştir. Ancak mağduriyetin sunumunda taraflı kurgulamaya gidilmiş ve Türk kadınlarının sorunları işlenmiştir. Haber başlığı ve girişinde mağduriyet iki taraflı işlense de ana olayın sunumunda Suriyeli kadınlar, aile yaşamını bozan ve Türk kadınlarını mağdur eden bir konuma yerleştirilmektedir. Durum tanımları Türk kadınlarının perspektifinden

sunulmaktadır. Suriyeli kadınlar edilgen bir temsil unsuru olarak, sorunun “huzur bozucu” nesnelere olmaktadır. Ayrıca çocuk imgesi, haberin kurulmasında retorik bir unsur olarak kullanılmıştır.

Posta gazetesi mülteci sorununu işlerken, maliyet rakamları vererek mültecilerin ekonomik yük olduğuna dair bir bakış açısını yansıtmıştır. *Hürriyet* gazetesi ise başarı hikayesine odaklanmış ve haberi erkek mülteci üzerinden kurgulamıştır. Ancak haber fotoğrafında mültecinin ellerini önünde bağlamış ve mahcup bir şekilde temsil edilmesi, baskın kodların işlerliğini ortaya koymuştur.

Ana olay örneklerinde mültecilerin farklı kategorilerle temsil edildiği, göçmen, sığınmacı ve mülteci tanımlarının kullanıldığı göze çarpmaktadır.

Art Alan ve Bağlam Bilgisinin Sunumu

Habere konu olan olayların arka planı, eleştirel söylem çözümlemesinin odaklandığı temel noktalardan biridir. Olayın bağıntılı olduğu tarihsel süreçler ve toplumsal durumları içeren art alan bilgisi “bağlam” ve “tarih”ten oluşmaktadır. Bağlam ise “şartlar ya da koşullar” ile “önceki olaylar-hadiseler”den oluşmaktadır (İnceoğlu ve Çomak, 2009: 32). Çözümleme kapsamında incelenen bazı haber içerikleri şöyledir;

“Kendi devleti tarafından insanlık dışı bir muameleye maruz bırakılan Suriyeliler yaşadığı toprakları, evini, hatta ailesinden bazı kişileri bırakarak bir başka ülkeye sığınmak zorunda kaldı. Suriye’de ülke nüfusunun yarısı mülteci durumda.” (Yeni Şafak, 26 Şubat 2015).

“Savaştan kaçtılar ve düşebilecekleri en kötü hallere düştüler. İlk andan itibaren yapılan yanlışların sonucunu yaşayan Suriyeli göçmenler şimdi dünyanın dört bir tarafına dağılmış durumda yaşamını sürdürmeye çalışıyor” (Zaman, 17 Mayıs 2015).

“Ülkelerindeki iç savaştan kaçarak Türkiye’ye sığınan Suriyelilerin sayısı 2 milyona yaklaştı. Başbakanlık Afet ve Acil Durum (AFAD) Başkanlığı’nın son verilerine göre 229 bini çadır kent ve barınma merkezlerinde olmak üzere Türkiye’de 1 milyon 858 bin Suriyeli bulunuyor” (Cumhuriyet, 2 Mart 2015).

“Suriye-Irak krizi, yakın tarihin en kötü insanlık krizi haline geldi. Bölgesel istikrara korkunç bir tehdit olmasının yanı sıra, küresel barış ve güvenliği tehdit ediyor” (Hürriyet, 19 Haziran 2015).

“Ortadoğu, Uzakdoğu ve Afrika’da milyonlarca insan, yoksulluk ve savaşlar nedeniyle topraklarını, evini bırakmak zorunda kaldı. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) bu konudaki raporunu en çok mülteciye ev sahipliği yapan Türkiye’de açıkladı” (Posta, 19 Haziran).

Çözümlenen örnek haberlerdeki arka plan bilgileri, inceleme kapsamındaki haberlerin genelinde benzer şekilde yer almaktadır. Art alan bilgisi genel olarak ana olay girişlerinde bir ya da en fazla iki cümleyle aktarılmış, spesifik bağıntılar kurularak konunun geçmişle olan ilişkisi sınırlandırılmıştır. Art alan sunumlarında olayların kökeni ve gelişim evreleri yerine, ideolojik bakış etkili olmuştur. Haberler genel olarak bağlam bilgisine odaklanmakta ve sorun olarak işlenen Suriyeli mülteciler, içinde buldukları mevcut sosyal sorunlar odağında habere konu olmaktadır. Art alan bilgisinin sınırlı düzeyde sunulması, mevcut sosyal sorunların daha iyi anlaşılması ve mülteci mağduriyetinin temellendirilmesini engellemektedir. Dolayısıyla tarihsel kökenden yoksun ve sorun merkezli gerçeklik, konuyu yüzeysel, kırılğan ve güncellenebilir

kılmaktadır. Nitekim mülteci sorununa ilişkin gerçeklikler, mevcut durumlar üzerinden sürekli güncellenmektedir.

Yeni Şafak gazetesi, art alan bilgisini tek bir cümlede ve Suriye devletini eleştirmek için kullanmış, olayın insani boyutları bağlam bilgisinde işlenmiştir. Diğer gazeteler ise kısa art alan bilgisi sunumlarında genel olarak “savaş” kavramına odaklanmış, ancak habere konu edilen savaşın nedeni, tarafları ve gelişim evreleriyle ilgili bilgiler eksik bırakılmıştır. Mevcut soruna ilişkin söylemler ise konuyu etraflıca içeren ve anlamlandıran ifadelerle zenginleştirilmiştir.

Haberin Kaynakları ve Tarafların Değerlendirmeleri

Çalışma kapsamında değerlendirilen ana akım haber gazeteleri, mülteci konusunu işleyen haber temsillerinde çeşitli kaynaklara başvurmuştur. Bazı haberler gazetenin muhabiri-departmanı gibi birinci el kaynaklar tarafından kurgulanırken, bazı haberler ajanslardan alınmış, bazı haberler ise kaynak belirtilmeden anonim olarak sunulmuştur. Gazete muhabirleri tarafından kurgulanan haberler, egemen söylemlerin daha baskın olması açısından ayırt edici bir konuma sahiptir. Ajans haberlerinde ise söylem gazetenin kontrolü dışında şekillenmektedir. Ancak ajans haberlerinin de gazete haberlerine paralel söylemler içerdiğini söylemek mümkündür. Anonim haberler ise; kaynak belirsizliği nedeniyle güvenilirlik problemleri taşımaktadır.

Gazetelerdeki temsiller incelendiğinde, durum tanımları ve söylemlerin tarafların görüşlerine yer verilerek kuvvetlendirildiği görülmektedir. Gazetelerden seçilen örnek taraf değerlendirmeleri şu şekildedir;

“[...] H.K. şunları kaydediyor: ‘Suriye’deki savaş sonrası Suriyeliler buraya gelince eşim gizlice evlenmiş. Ne zaman eve geldiği belli değil. 3 yıl önce evlenen eşimin evlendiğini daha birkaç ay önce öğrendim. Ailemiz darmadağın oldu. Çocuklarımın hepsi hasta, ailece ilaçla ayakta duruyoruz [...]” (Zaman, 25 Mayıs, 2015).

“Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiseri Guterres; Türkiye’nin Suriyeli sığınmacılar konusunda yaptıklarını takdirle karşıladığını belirterek, “Çünkü Suriyeliler konusunda Türkiye Cömert tutumunu göstermeseydi, gelişmelerin etkilerini çok daha şiddetli şekilde tüm bölge üzerinde görecektik” diye konuştu” (Yeni Şafak, 22 Haziran 2015).

“ABD Dışişleri Bakanı Kerry, “Türkiye’nin Suriyeli sığınmacılar konusundaki cömertliğine minnettarız” dedi.” (Yeni Şafak, 22 Nisan 2015).

“Hrant Dink Vakfı tarafından yürütülen Medyada Nefret Söyleminin İzlenmesi çalışması kapsamında [...] Suriyeli mültecilerin güvenlik sorunu olarak görüldükleri ve tekrar ötekileştirildikleri ortaya konuldu” (Cumhuriyet, 30 Haziran 2015).

“[...] Turizmciler “Eğer önlem alınmazsa zaten pamuk ipliğine bağlı olan turizm, kontrolsüz Suriyeli mülteciler yüzünden büyük sıkıntıya girecektir” dedi” (Posta, 26 Mayıs 2015).

Zaman gazetesi haberin güvenilirliği ve inandırıcılığını arttırmak için, olayın taraflarından olan bir Türk kadınının görüşlerine yer vermiştir. Kaynağın gizlenmesiyle, mağduriyet algısı arttırılmıştır. *Yeni Şafak* gazetesi ise, hükümet politikalarını meşrulaştırın haberlerinde, büyük ve güvenilir yabancı kurumların temsilcilerinden alınan görüşlere yer vermiştir. *Cumhuriyet* gazetesi farklı bir şekilde, bilimsel bir raporu kaynak olarak

göstermiştir. *Posta* gazetesi ise; mültecileri ekonomik ve sektörel bir sorun temsiliyle sunarken, özel kişi yerine kolektif bir kaynağa başvurmuştur. “Turizmciler” genellemesi ile aktarılan görüşler tüm sektöre ithaf edilmiştir. Bu yaklaşım, kaynağın etkinliğini arttırmaya ve sorunu genelleştirmeye yönelik bir bakış açısını yansıtmaktadır.

Sonuç

Mültecilerin, gittikleri ülkelerde bir “sorun” olarak algılanması yaygın bir durumdur. Ortaya çıkan bu sorun algısının geniş kitleler tarafından benimsenmesi ise, birçok toplumsal süreci içerisinde barındırmakla birlikte, medyatik temsillerle de yakından ilişkili bir konudur.

Özellikle ana akım medyanın, mültecilerle ilgili geliştirdiği yayıncılık ve haber anlayışı ile bu haberlerin inşa sürecinde kullanılan söylem yapıları, egemen bir söyleme dönüştürülerek toplum tarafından yaygın bir şekilde algılanan temsil pratiklerine dönüşmektedir. Bu bakımdan medyanın egemen okuma ve algılama biçimlerini yaygınlaştırdığı, biteviye yeniden ürettiği ve inşa ettiği görülmektedir. Bu nedenle medyatik söylem yapıları ve temsil biçimlerinin bir toplumsal gerçekliğe dönüştüğü sıklıkla gözlemlenen konuların başında gelmektedir.

Bu durum dezavantajlı toplumsal gruplar söz konusu olduğunda kendisini çok daha bariz bir şekilde göstermektedir. Mülteçilik gibi bir taraftan yerinden edilmiş, yersiz yurtsuz bırakılmış, diğer taraftan aidiyet ve vatandaşlık bağlamında çeşitli sosyal, ekonomik ve siyasi haklardan mahrum bırakılmış en dipte yer alan bir dezavantajlı grup konumunda, göçmenlerin haberlerde ve diğer medyatik temsil kategorilerinde “sorunlu” bir konuma indirgenmesi sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Özellikle göç akınlarıyla hemen hemen her zaman karşı karşıya kalan gelişmiş AB ülkelerinde mülteciler, son derece pejoratif söylemler ve algılar kümesiyle değerlendirilmektedir.

Ancak bu durum Türkiye için görece yenidir. Özellikle Suriyeli mülteci akınıyla gün yüzüne çıkan bu durum Türk medyasının da sürekli olarak gündeminde yer almaktadır. Bu bağlamda Türk basınına yönelik olarak yapılan bu analizde elde edilen bulgular; medyatik söylem ve temsil pratiklerinde bu olgunun giderek bir soruna dönüştüğü gözlemlenmektedir.

Yapılan değerlendirmeler ve elde edilen bulgular neticesinde, örneklem olarak seçilen gazetelerin, bağlamsal farklılıklar göstermekle birlikte Suriyeli mültecilere yönelik yaptığı haberlerde “olumsuzlayıcı” bir içeriğe sahip olduğu görülmektedir. Gazetelerin farklı bağlamlar kullanmasının temel nedeni ise siyasal tutumlarla ilişkili görünmektedir. Bu bağlamda Suriyeli mültecilere ilişkin üretilen haber içeriklerinin büyük oranda siyasal yönelimlerle ilişkili olduğu ve bu durumun yayın politikalarına sirayet ettiği anlaşılmaktadır. Özellikle belirtmek gerekirse, sorunun kaynağı kim olursa olsun ya da başka bir ifadeyle sorunun nedeni kim gösterilirse gösterilsin, haberlerin temel bağlamının “sorun” olması oldukça önemlidir. Sorun vurgusunun hem içerik analizinde hem de söylem analizinde ön plana çıktığı görülmektedir.

Bu sorunun temel dayanak noktasını teşkil eden bağlamın yine gazetelere göre farklılık gösterdiği belirtilmelidir. Ancak Van Dijk'ın belirttiği geleneksel tema olarak “ekonomik yük” söyleminin yaygın olduğu, bunun yanında toplumsal anomaliler, suç, karmaşa ve çatışmanın da haberlerde mültecilik olgusuyla ilişkilendirildiği görülmektedir.

Bir diğer taraftan Suriyelilerin (de) mağdur olduklarına yönelik vurgunun ön plana çıktığı ifade edilmelidir. Bu anlamda mağduriyet van Dijk'ın belirttiği “kurban üretme” mekanizmasının başka bir ifadeyle yeniden üretimi olarak değerlendirilebilir. Kurbanlaştırmanın çift taraflı işleyen bir süreç olduğu da belirtilmelidir. Mülteciler; savaşın, yerinden edilmenin kurbanı olarak sunulurken; Türkiye mülteci akımının en çok etkilenen “kurbanı” olarak değerlendirilmektedir. Bunun gibi karşılaştırmalarla “biz” ile “öteki” karşıtlığı benzer kategorideki etki ve sonuçlarla pekiştirilmektedir. Bu anlamda “onlar mağdur ise biz de mağduruz” gibi popülist bir söylem ve temsil pratiği geliştirildiğini ifade edebiliriz. Son olarak belirtilmesi gerekirse, haberlerin yöneliminde olduğu gibi haberlerde alınan görüşlerin de olumsuz bir yöneline sahip olması dikkat çeken bir durumdur.

Kaynaklar

AFAD, (2013). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar 2013 Saha Araştırması Sonuçları, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.

Boyraz, Zeki, (2015). “Türkiye’de Göçmen Sorununa Örnek Suriyeli Mülteciler”, Journal of World of Turks, 7(2), s. 35-58.

Champhell, Charlie, (2013). Günah Keçisi: Başkalarının Suçlarının Tarihi. Gizem Kastamonulu (çev.), İstanbul: Ayrıntı.

Castles, Stephen ve Miller, Mark J. (2008). Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri. Bülent Uğur Bal ve İbrahim Akbulut (çev.), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Dursun, Çiler, (2004). “Haberde Gerçekliğin İnşa Edilmesi Ne Demektir?”, Haber, Hakikat ve İktidar İlişkisi, Çiler Dursun (der.), Ankara: Elips Kitap. s. 37-65.

Eagleton, Terry, (1996). İdeoloji. Muttalip Özcan (çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Efe, İbrahim, (2015). Türk Basınında Suriyeli Sığınmacılar. İstanbul: SETA Yayınları. http://file.setav.org/Files/Pdf/20151225180911_turk-basininda-suriyeli-siginmacilar-pdf.pdf, Erişim: 25.12.2015.

Fairclough, Norman, (2003). “Söylemin Diyalektiği”, Söylem ve İdeoloji, Barış Çoban ve Zeynep Özarslan (haz.), İstanbul: Su Yayınları. s. 173-184.

Güngör, Nazife, (2011). İletişim: Kuramlar, Yaklaşımlar. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Hall, Stuart, (1999). “İdeolojinin Yeniden Keşfi: Medya Çalışmalarında Baskı Altında Tutulanın Geri Dönüşü”, Medya, İktidar, ideoloji. Mehmet Küçük (der.), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları. s. 77-126.

Hall, Stuart, (2002). “İdeoloji ve İletişim Kuramı”, Medya, Kültür, Siyaset, Süleyman İrvan (der.), Ankara: Alp Yayınevi. s. 101-126.

Hall, Stuart, (2003). “Kodlama ve Kodaçım”, Söylem ve İdeoloji, Barış Çoban ve Zeynep Özarıslan (haz.), İstanbul: Su Yayınları. s. 309-326.

IOM, (2009). Göç Terimleri Sözlüğü, No: 18.

İnceoğlu, Yasemin G. ve Çomak, Nebahat A. (2009). Metin Çözümlemeleri. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Kartal, Bilhan ve Başçı, Emre (2014). “Türkiye’ye Yönelik Mülteci ve Sığınmacı Hareketleri,” CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 12(2), s. 275-299.

Kearney, Richard, (2012) Yabancılar, Tanrılar ve Canavarlar: Ötekiliđi Yorumlamak. Barış Özkul (çev.), İstanbul: Metis.

Parenti, Michael, (2008). “Tekelci Medya Manipülasyonu,” Medya Popüler Kültür ve İdeoloji, Levent Yaylagül ve Nilüfer Korkmaz (der.), Ankara: Dipnot Yayınları.

Ravenstein, Ernst Georg, (1885). “The Laws of Migration,” Journal of the Statistical Society of London, 48(2), 167-205.

Schnapper, Dominique, (2005). Sosyoloji Düşüncesinin Özünde Öteki ile İlişki. Ayşegül Sönmezay (çev.), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Simmel, Georg, (2009). Bireysellik ve Kültür. Tuncay Birkan (çev.), İstanbul: Metis Yayınları.

Tunç, Ayşe Şebnem, (2015). “Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye’deki Suriyelilere İlişkin Bir Deđerlendirme,” Tesam Akademi Dergisi, 2(2), s. 29-63.

USAK, (2013). Sınırlar Arasında Yaşam Savaşı Suriyeli Mülteciler Alan Araştırması, Rapor NO: 13-04.

Ünal, Serdar, (2014). “Türkiye’nin Beklenmedik Konukları: “Öteki” Bağlamında Yabancı Göçmen ve Mülteci Deneyimi,” Journal of World of Turks, 6(3), s. 65-89.

van Dijk, Teun, (1988). News as Discourse. New York: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

van Dijk, Teun, (1993). “Principles of Critical Discourse Analysis,” Discourse and Society. Vol: 4(2). p. 249-283.

van Dijk, Teun, (2003). “Söylem ve İdeoloji: Çok Alanlı Bir Yaklaşım,” Söylem ve İdeoloji, Barış Çoban ve Zeynep Özarıslan (haz.), İstanbul: Su Yayınları. s. 13-112.

van Dijk, Teun, (2007). “Bir Söylem Olarak Haberin Disiplinler Arası Çözümlemesi,” Medya Metinlerini Çözümlemek. Gülseren Şendur Atabek ve Ümit Atabek (der.), Ankara: Siyasal Kitabevi.

Yıldız, Özkan, (2013). “Türkiye Kamplarında Suriyeli Sığınmacılar: Sorunlar, Beklentiler, Türkiye ve Gelecek Algısı,” Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 16(1), s. 140-169.

<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>, (Erişim: 03.09.2015).